

Vlaams
Parlement

ingediend op **796** (2015-2016) – Nr. 2
11 december 2017 (2017-2018)

Verslag van de hoorzittingen

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Katrien Schryvers en Elke Van den Brandt

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Hilde Crevits en minister Jo Vandeurzen

Conceptnota

'Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat'

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester,
Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

796 (2015-2016) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Yves Coemans, attaché Gezinsinkomen, studiedienst	
	Gezinsbond	5
	1. Onvoorwaardelijk gelijk startbedrag: 1100 euro.....	5
	2. Onvoorwaardelijk gelijk basisbedrag.....	5
	3. Leeftijdsbijslagen	6
	4. Zorgtoeslagen: wezentoeslag	6
	5. Zorgtoeslagen: verhoogde kinderbijslag.....	6
	6. Zorgtoeslagen: pleegzorg	6
	7. Sociale toeslagen	7
	8. Sociale toeslagen: nieuw inkomensbegrip	7
	9. Participatietoeslagen: kinderopvangtoeslag	8
	10. Participatietoeslagen: kleutertoeslag	8
	11. Universele participatietoeslag	8
	12. Selectieve participatietoeslag	8
	13. Armoedetoets	9
	14. Budget kinderbijlagen	9
	15. Samenvattend	9
II.	Uiteenzetting door Frederic Vanhauwaert en Arne Proesmans, Netwerk	
	tegen Armoede.....	10
	1. Armoedetoets?	10
	2. Voorbeelden die spreken.....	10
	3. De lijn waar niet mag worden ondergegaan.....	11
	4. Armoedebestrijding: historische kans gemist.....	11
	5. Verliezers.....	12
	6. The proof is in the eating	13
	7. Eerst is er nog het decreet	14
III.	Uiteenzetting door Koen Mortier, algemeen directeur Synergie 4,	
	Vereniging van Kinderbijslagfondsen	15
IV.	Vragen van de leden	16
V.	Uiteenzetting door Caroline Deiteren, Federatie Kinderopvang, UNIZO	27
	1. Kinderopvangtoeslag	27
	2. Sociale toeslagen	28
	3. Kleutertoeslag	28
	4. Kinderbijslagfondsen	28
VI.	Uiteenzetting door Jos Geysels, voorzitter, en Stijn Gryp, lid van de	
	stuurgroep, Decenniumdoelen 2017	28
	1. Kinderarmoede: de uitdaging	28
	2. Kinderbijlagen en armoedebestrijding	29
	3. Kan de kinderbijslag versterkt worden?	29
	4. Evaluatie ontwerp van decreet.....	29
	5. Aanbevelingen	30

VII. Uiteenzetting door Jos Verrelst, product owner Groeipakket, Cegeka	31
VIII. Vragen van de leden	32
IX. Toelichtingen door Toon Vanheukelom, KU Leuven.....	39
1. Armoede-indicatoren	39
2. Microsimulatie	39
3. Weging van de SILC-gegevens	39
4. Resultaten	40
5. Limieten van de studie.....	41
X. Uiteenzetting door Bea Cantillon, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, UAntwerpen	41
1. De nieuwe ongelijksheidsgolf.....	41
2. (Nog) niet bij ons?	41
3. En toch is er iets aan de hand.....	42
4. Wat is er gaande?	42
5. Het belang van kinderbijslag	43
6. Armoederisico	44
7. Besluit	44
XI. Vragen van de leden	45
Gebruikte afkortingen.....	50

Bijlage: zie [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin hield op 4 oktober, 25 oktober en 8 november 2017 drie hoorzittingen over de conceptnota 'Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat'.

De commissie hoorde achtereenvolgens Yves Coemans, attaché Gezinsinkomen, Studiedienst Gezinsbond; Frederic Vanhauwaert en Arne Proesmans, Netwerk tegen Armoede; Koen Mortier, algemeen directeur Synergie 4, Vereniging van Kinderbijslagfondsen; Caroline Deiteren, coördinator, Federatie Kinderopvang, UNIZO; Jos Geysels, voorzitter, en Stijn Gryp, lid van de stuurgroep, Decenniumdoelen 2017; Jos Verrelst, product owner Groeipakket, Cegeka; Toon Vanheukelom, KU Leuven; en Bea Cantillon, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, UAntwerpen.

De bijlage is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzetting door Yves Coemans, attaché Gezinsinkomen, studiedienst Gezinsbond

Yves Coemans stelt dat de hervorming van de kinderbijslag in Vlaanderen voor de Gezinsbond een belangrijk dossier is. Kinderbijslag maakt immers voor vele gezinnen een substantieel deel – tot 10 percent en meer – uit van het gezinsbudget. De Gezinsbond is steeds voorstander geweest van de overheveling van deze bevoegdheid naar Vlaanderen, vooral onder het motto dat 'wat we zelf doen, we ook beter doen'. De Gezinsbond vraagt de Vlaamse Regering om niet teleur te stellen.

1. Onvoorwaardelijk gelijk startbedrag: 1100 euro

In het gelijke startbedrag van 1100 euro als geboorte- of adoptiepremie voor elk kind kan de Gezinsbond zich helemaal vinden, al mocht het bedrag hoger liggen. Een aantal kinderen, onder meer het eerste kind, meerlingen en adoptiekinderen, zal een startpremie ontvangen, die tot 12 percent lager ligt dan vandaag. Zij krijgen nu immers 1250 euro.

2. Onvoorwaardelijk gelijk basisbedrag

Ook voor de kinderbijslag wordt een basisbedrag aangehouden, dat gelijk is voor elk kind. Het is van belang dat de kinderbijslag losgekoppeld wordt van het beroepsstatuut van de ouders. Het wordt nu een recht van het kind, al betekent dat niet dat het bedrag aan dat kind wordt uitbetaald. Het gelijke basisbedrag van 160 euro per kind heeft de Gezinsbond zelf ook voorgesteld. De Gezinsbond is zeer tevreden met de maximaal verworven rechten voor kinderen geboren voor 2019. Dat is vooral voor grote gezinnen van belang omdat zij anders voor een financiële aderlating komen te staan.

Negatief is de niet-indexering van de vooropgestelde bedrag van 160 euro tot het bedrag in voege treedt in 2019. 160 euro is een absoluut minimum. De Gezinsbond streeft ernaar dat de kinderbijslag op termijn de minimumkosten van kinderen dekt. 160 euro is de helft van de minimumkosten voor kinderen tot 6 jaar. Dat bedrag gaat al enige tijd mee maar volgt zonder indexering niet de minimumkosten, die wel de indexering ondergaan. Tegen 2019 zou het huidige geïndexeerde bedrag allicht tegen de 170 euro aanzitten, wat inhoudt dat de kloof met de helft van de minimumkosten opnieuw groter wordt. Negatief is ook de beslissing dat groepering van de kinderen in nieuwsamengestelde gezinnen vanaf 2019 niet meer kan.

3. Leeftijdsbijslagen

Voorts betreurt de Gezinsbond dat de leeftijdsbijslag wordt afgeschaft, al is er nog hoop op een rechtzetting. De eerste zes jaar van de nieuwe regeling is dat niet relevant omdat de kinderen die de 160 euro krijgen zonder leeftijdsbijslag, dan nog jonger zijn dan 6 jaar. Het is spijtig dat de Vlaamse Regering geen leeftijdsbijslagen invoert, omdat de minimumkosten van een kind onbetwist groter worden naarmate het ouder wordt. Of deze minimumkosten werkelijk lineair verdubbelen tussen 0 en 18 jaar, valt te bezien, maar zeker is dat kinderen meer kosten naarmate ze ouder worden. Het gezinsinkomen groeit niet altijd mee met de leeftijd van de kinderen, zeker in economisch moeilijker periodes en bij gezinnen met lage inkomens en sociale uitkeringen. De Gezinsbond vraagt om vanaf 2025 opnieuw een leeftijdsbijslag in te voeren – voor de zesjarigen – als de budgetten dat mogelijk maken. Zeker vanaf 2035 is een leeftijdsbijslag voor 18-jarigen noodzakelijk omdat de kloof met de minimumkosten voor die leeftijdsgroep het grootst is. Of een leeftijdstoelage echt op 6 en vanaf 2030 ook op 12 jaar moet, en of dat dit ook voor het eerst pas op 12 of 14 jaar kan, is nog een onderwerp van discussie.

4. Zorgtoeslagen: wezentoeslag

Het is positief dat de bestaande wezen en zij die dat worden tot 2019 ook maximaal verworven rechten krijgen. Ze krijgen vooralsnog 354 euro. Nieuwe volle wezen ontvangen vanaf 2019 10 percent minder, met name 320 euro. Nieuwe halve wezen krijgen in de toekomst een derde minder dan onder de huidige regeling. Nieuw en positief in de regeling is dat halve wezen de verminderde wezenbijslag mogen behouden als hun overlevende ouder een nieuw gezin vormt, terwijl ze dat in de huidige regeling zouden verliezen.

5. Zorgtoeslagen: verhoogde kinderbijslag

Verhoogde kinderbijslag ressorteert onder de zorgtoeslagen en ligt de Gezinsbond na aan het hart. Het is van belang dat de huidige regeling behouden blijft, in eerste instantie omdat er geen zuivere link is met het medische aspect. De toegang wordt gegarandeerd via de medisch-sociale schaal die rekening houdt met zowel medische factoren als de activiteit van het kind om in de maatschappij te integreren en de meerinspanning die het van ouders vergt om die integratie mogelijk te maken. Ook het behoud van de bestaande differentiële toeslagen, schommelend tussen 80 en 538 euro bovenop de gewone kinderbijslag, acht de Gezinsbond van belang.

De verhoogde kinderbijslag wordt nog niet automatisch toegekend en de Gezinsbond ziet dat graag veranderen. Nog 21 percent van de kinderen die door het VAPH erkend zijn, ontvangt geen verhoogde kinderbijslag. Er is momenteel bij de federale administratie een grote achterstand in de toekenning en herziening van de verhoogde kinderbijslag. De Gezinsbond hoopt dat deze situatie in Vlaanderen vanaf 2019 verbetert. Sommige gezinnen moeten nu immers tot een jaar of langer wachten op uitsluitel over hun aanvraag.

6. Zorgtoeslagen: pleegzorg

Voor de pleegzorg met continu of langdurig karakter is de Gezinsbond tevreden dat het pleeggezin een extra forfaitaire toeslag krijgt van 61 euro, maar betreurt tegelijk dat de bijna 62 euro die thans wordt toegekend aan de biologische ouders, wordt afgeschaft. Deze forfaitaire toeslag is voor de biologische ouders belangrijk als motivatie om een duurzame band met het kind te behouden, en is derhalve in het belang van het kind.

7. Sociale toeslagen

De Gezinsbond is tevreden over de sterke verruiming van de doelgroep vanaf 2019. Niet alleen de bestaande sociale statuten kunnen er dan van genieten, maar ook werkende koppels met een laag inkomen komen dan in aanmerking. Eenoudergezinnen met een laag inkomen krijgen nu al een specifieke eenouder-toeslag en behouden die vanaf 2019 ook. Eveneens positief is de vooropgestelde sociale toeslag voor gezinnen in de middenklasse met drie kinderen.

De bestaande sociale toeslagen zijn echter ontoereikend om het wegvallen van de leeftijdsbijslagen te compenseren. Een nieuw gezin met vier 18-plussers die verder studeren, krijgt in de nieuwe regeling aan de gewone schaal zonder sociale toeslag 333 euro minder kinderbijslag dan een gelijksoortig gezin vandaag. Een nieuw gezin dat in aanmerking komt voor de sociale toeslag, met een inkomen onder de 30.750 euro, krijgt nog bijna 153 euro minder dan een gelijksoortig gezin vandaag. Het verlies aan leeftijdstoelage is immers groter dan de sociale toeslag. Nieuwe gezinnen met een inkomen tussen 30.750 en 60.000 euro krijgen vanaf 2019 ook een toeslag, die ze vandaag niet zouden krijgen, maar krijgen toch nog 94 euro minder dan een gelijksoortig gezin vandaag. Dat vindt de Gezinsbond spijtig omdat zo de kindervens moeilijker te realiseren valt.

Wat wil de Gezinsbond verbeteren aan de sociale toeslagen? De inkomensgrenzen moeten meer gezinsgemoduleerd worden. Dat moet de draagkracht van gezinnen meer in rekening brengen. Bovendien houdt het gekozen inkomensbegrip (bruto belastbaar inkomen voor aftrek van forfaitaire of werkelijke beroepskosten) geen rekening met de fiscale voordelen voor kinderen, omdat de daaraan gekoppelde belastingvrije sommen pas verder in de belastingberekening op het aanslagbiljet worden verrekend.

8. Sociale toeslagen: nieuw inkomensbegrip

Het is positief dat het inkomensbegrip verruimd wordt tot meerdere inkomensbronnen dan het loutere beroepsinkomen, zoals vandaag. Ouders met een vastgoedimperium dat verhuurd wordt, komen in de huidige regeling zelfs in aanmerking voor sociale toeslagen, ongeacht hoeveel huur ze ontvangen. Het is eveneens belangrijk dat onderhoudsbijdragen voor kinderen niet meetellen in het inkomensbegrip, in tegenstelling tot de huidige regeling voor school- en studietoelagen, waar ze wel meetellen. Vlaanderen geeft aan dat het naar een eenvormig inkomensbegrip wil evolueren. Dat moet grondig bekeken worden, aangezien er vandaag voor drie bevoegdheden – kinderopvang, school- en studietoelagen en kinderbijslagen – verschillende inkomensbegrippen bestaan. Het is weinig transparant voor ouders om te zien waarvoor ze al dan niet in aanmerking komen.

Het gekozen inkomensbegrip is voorlopig ook niet zichtbaar op het federale aanslagbiljet. De Gezinsbond raadt aan om een lijn toe te laten voegen. Dat maakt controle mogelijk door de ouders. De vrees bestaat evenwel dat er in dat geval verscheidene lijnen moeten bijkomen als de diverse regio's andere inkomensbegrippen wensen toe te passen.

De Gezinsbond betreurt dat de onderhoudsuitkeringen van een ex-partner, voor gescheiden ouders en vooral voor gescheiden vrouwen, voortaan wel meetellen in het inkomensbegrip. Dat is voor de sociale toeslagen in de huidige regeling niet zo. Een aantal alleenstaande, gescheiden ouders (vooral vrouwen) zal vanaf 2017 in Vlaanderen daardoor geen sociale toeslag meer ontvangen. Het blijft voorts onduidelijk of en hoe de roerende inkomsten zullen worden ingecalculeerd en hoe de afzonderlijk belastbare inkomens mee geëvalueerd worden in het inkomensbegrip.

9. Participatietoelagen: kinderopvangtoeslag

De kinderopvangtoeslag is een verlichting in de opvangkosten op trap 0 en 1. Negatief is dat deze toeslag de kinderopvang niet toegankelijker maakt voor arme gezinnen. Zij maken meestal geen gebruik van de trap 0 en 1. De Gezinsbond ziet andere oplossingen. Vlaanderen moet blijven investeren in inkomensgerelateerde kinderopvang. Het laagste tarief van 1,56 euro per dag moet automatisch worden toegekend. Naar aanleiding van de armoedetoets en samen met de armoedeorganisaties stelt de Gezinsbond dat het budget van bijna 14 miljoen euro voor deze kinderopvangtoeslag beter kan worden ingezet en geheroriënteerd in de richting van de sociale toelagen.

10. Participatietoelagen: kleutertoeslag

Hetzelfde geldt voor de kleutertoeslag. Het lijkt een te dure maatregel, met een budget van 21 miljoen euro, om amper 3,6 procent van 3- en 4-jarigen die nog niet in het kleuteronderwijs zijn gestapt te overtuigen om dat wel te doen. Positief vindt de Gezinsbond dat in uitzonderlijke omstandigheden zoals ziekte of overmacht, als een kind onvoldoende aanwezig kan zijn, het de kleutertoeslag niet verliest. Ook dit budget van 21 miljoen euro voor deze kleutertoeslag ziet de Gezinsbond liever geheroriënteerd naar de sociale toelagen.

11. Universele participatietoeslag

De universele participatietoeslag staat voor de huidige schoolpremie. Het is goed dat een soort van 'terug-naar-school-premie' behouden blijft. Augustus is een dure maand met het schooljaar voor de boeg. Het is positief dat kinderen met een kleutertoeslag over hun hele jeugd in totaal iets meer krijgen: 44 euro. Tegelijk betreurt de Gezinsbond dat heel veel kinderen minder zullen krijgen. Omdat voor de participatietoelagen geen verworven rechten worden toegekend, worden ook bestaande gezinnen getroffen. Met name de gezinnen die een kleutertoeslag en een sociale toeslag krijgen, want er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen de gewone en de verhoogde schaal. Gezinnen in de verhoogde schalen (sociale toelagen, eenoudertoeslag, wezen, kinderen met een handicap) krijgen momenteel 30 procent meer schoolpremie dan de kinderen in de gewone schaal. Dat wordt afgeschaft. Het leidt ertoe dat kinderen uit gezinnen met een sociale toeslag over heel hun jeugd 545 euro minder ontvangen. Als ze geen gebruikmaken van kleuteronderwijs, verliezen ze zelfs tot 846 euro. Gezinnen die niet gebruikmaken van kleuteronderwijs in de gewone schaal ontvangen 256 euro minder.

Met betrekking tot de universele participatietoeslag acht de Gezinsbond het wel goed dat de koppeling met het onderwijs wordt losgelaten in het voorontwerp van decreet. Zo kunnen kinderen in thuisonderwijs ook die toeslag ontvangen. Ook kinderen die over de taalgrens in Wallonië onderwijs volgen maar in Vlaanderen wonen, komen in aanmerking, ook al is dat maar een minderheid.

12. Selectieve participatietoeslag

Met de selectieve participatietoeslag worden de huidige schooltoelagen voor kleuteronderwijs, lager en secundair onderwijs geïntegreerd in de kinderbijslagregeling. Dat vindt de Gezinsbond zeer positief, vooral omdat de automatische toekenning daardoor eindelijk een feit wordt. Nog positief is de halfjaarlijkse betaling. Mocht het kind onvoldoende aanwezig zijn, dan zijn er minder terugbetalingen. Ook het extra budget wordt met open armen onthaald. Men weet nog niet hoe de verdeling zal gebeuren, maar de extra 37 miljoen euro om de schooltoelagen behoorlijk aan te passen, is meer dan welkom.

De studietoelagen voor het hoger onderwijs worden nog niet geïntegreerd in de kinderbijslag, maar de toekenning zal vanaf 2019 alvast semiautomatisch gebeuren, omdat de kinderbijslagsector de inkomensgegevens van 18-plussers zou overdragen aan het Departement Onderwijs. Ook dat vindt de Gezinsbond positief.

13. Armoedetoets

De Gezinsbond nam ook deel aan de armoedetoets en vindt het positief dat de armoede toch afneemt, ondanks eerdere negatieve berichtgeving. Bij bestaande gezinnen verlaagt het armoederisico met 6,3 percent, bij nieuwe gezinnen met bijna 17 percent. Voor kinderen, geboren voor 2019, daalt het risico op kinderarmoede met 3 percent. Voor wie na 2019 geboren wordt, gaat dat in dalende lijn met 6,3 percent. Tegelijk betreurt de Gezinsbond dat nieuwe gezinnen met vier of meer kinderen status quo blijven volgens de armoedetoets. De gezinsorganisatie vreest op basis van haar simulaties zelfs voor een toename van het armoederisico voor die groep.

14. Budget kinderbijslagen

Dat de hervorming integraal gebeurt binnen het bestaande budget, vindt de Gezinsbond jammer. Ook de tweede indexsprong vond de Gezinsbond te veel. De Vlaamse Regering belooft evenwel het recurrent niet-gespendeerde geld ten belope van 142 miljoen euro te herinvesteren in het nieuwe kinderbijslagstelsel. Met die cijfers is de Gezinsbond het echter niet eens: het gaat volgens zijn berekeningen om 192 miljoen euro en niet om 142 miljoen euro. De Gezinsbond dringt erop aan dat dit hogere bedrag geherinvesteerd wordt en dat ook het niet uitgegeven bedrag in de periode 2015-2018, met name 366 miljoen euro, eenmalig wordt geherinvesteerd. De Gezinsbond vraagt voorts om permanente verbetering en bijkomend budget, eenmaal het systeem in voege is getreden. Dat moet ervoor zorgen dat de bedragen de minimumkosten beter dekken en op termijn opnieuw leeftijdsbijslagen mogelijk maken.

15. Samenvattend

De hervorming wordt door de Gezinsbond algemeen als positief ervaren, vooral door de maximaal verworven rechten en het behoud van een substantiële universele kinderbijslag. Er is een algemeen gedeelde visie met de andere actoren van de armoedetoets, behalve waar deze stelt dat de universele 160 euro per maand lager mag zijn als de mensen die het extra nodig hebben wat meer zouden krijgen. Aan dit bedrag van 160 euro voor elk kind, mag volgens de Gezinsbond niet geraakt worden. In alle andere voorstellen van de armoedetoets kan de Gezinsbond zich vinden. Cruciaal is dat de minimumkosten van jonge kinderen in alle nieuwe gezinnen voor de helft worden gedekt, ongeacht hun inkomen. De verruiming van de sociale toeslagen naar werkende, arme en middenklassegezinnen is positief.

Negatief zijn onder meer het ontbreken van leeftijdsbijslagen. Bestaande eenkindgezinnen zonder gezinsuitbreiding ontvangen door deze verworven rechten slechts de 92 euro basiskinderbijslag, maar krijgen geen toegang tot het nieuwe systeem waar ze 160 euro kunnen krijgen. De Gezinsbond vraagt dat deze gezinnen de vrije keuze krijgen om in het nieuwe systeem te stappen. Ook betreurt de Gezinsbond dat de nieuwe grote gezinnen in de toekomst minder ondersteuning zullen krijgen van de overheid. Bovendien vindt de gezinsorganisatie het spijtig dat de kinderbijslagen niet welvaartsvast zijn.

De Gezinsbond heeft momenteel een stem in het Beheerscomité van FAMIFED, maar weet niet in hoeverre dat ook wordt ingebouwd in de nieuwe regeling. Het

baart de gezinsorganisatie zorgen. Zij wil die stem van de gezinnen graag behouden. Bij de overstap in 2019 moet ook de continuïteit van de uitbetaling van de kinderbijslagen verzekerd blijven. Het kan niet dat gezinnen maanden zouden moeten wachten door systeemproblemen. De werking van FAMIFED levert vandaag zeer goede studies en uitmuntende statistieken op. Jaren geleden was dat een verschrikking. De Gezinsbond is bezorgd dat de studies en statistieken niet worden verdergezet. Dat moet Vlaanderen incalculeren in het beheer van de Vlaamse kinderbijslag.

II. Uiteenzetting door Frederic Vanhauwaert en Arne Proesmans, Netwerk tegen Armoede

Frederic Vanhauwaert schetst het verhaal van voor de verkiezingen. Hij grijpt daarvoor terug naar het dossier van de Decenniumdoelen, dat een zeer breed draagvlak vond bij vakbonden, mutualiteiten, armoedeorganisaties en sociale organisaties. Met het oog op de overdracht van de kinderbijslag naar Vlaanderen kwam men eenduidig tot de vaststelling dat het bestaande systeem, hoewel complex, degelijk is en goed werkt. Het is armoedebestrijdend en daaraan sleutelen zou omzichtig moeten gebeuren. Er is toen voor gepleit om in het kader van een nog betere armoedebestrijding de sociale correcties op te trekken, maar voor de rest het systeem zo goed als ongemoeid te laten.

In het Vlaamse regeerakkoord zijn al bepaalde opties opgenomen over de kinderbijslag. De passage over armoedebestrijding stelt dat men alle nieuwe bevoegdheden onder de loep zou nemen om een maximale inspanning te kunnen leveren. Die passage is men volgens het Netwerk tegen Armoede, onder meer met de woonbonus en wat voorligt, uit het oog verloren. De doelstellingen van het Pact 2020 wil men verder nastreven en ook proberen te halen. Intussen blijven de kinderarmoedecijfers problematisch. Het kinderbijslagdossier vormt daarin een sleutel tot verandering.

1. Armoedetoets?

De armoedetoets is anders verlopen dan normaal. Normaal wordt in eerste instantie overleg opgezet en wordt een wetenschappelijke partner aangezocht om samen met het Netwerk tegen Armoede rond de tafel te zitten om kennis en ervaring te delen. In dit dossier waren er al beslissingen en lag er al een conceptnota voor, waardoor heel wat alternatieven en potentiële scenario's in de kiem zijn gesmoord. Er zijn bovendien ook heel wat andere partners betrokken en dat maakt het hele opzet anders.

In de armoedetoets op de conceptnota kreeg men niet op alles antwoord. Dat is te wijten aan het feit dat men van bij aanvang niet alle scenario's kon overwegen. Men wacht nog op wetenschappelijke berekeningen over de beperking van het armoederisico. Er zijn verschillen te noteren tussen de conceptnota en het voorontwerp van decreet dat intussen voorligt. De armoedetoets is op de conceptnota gebeurd.

2. Voorbeelden die spreken

Vanuit de ervaring van het Netwerk tegen Armoede haalt de spreker twee geanonimiseerde voorbeelden aan. Monica is een alleenstaande moeder die door haar man is buitengezet met de kinderen. Ze leeft met de kinderen in de wagen en heeft geen inkomen. Er komt met het OCMW een discussie op gang over haar wettelijke verblijfplaats. Haar kinderbijslag blijft ze ontvangen en daarop overleeft ze. Dat is van belang: kinderbijslag moet een vast onderdeel van het inkomen worden waarop mensen kunnen rekenen.

Een tweede voorbeeld gaat over Bart en Nicole, een groot gezin met veel kinderen. Ze vinden geen betaalbaar huurhuis en staan al jaren op de wachtlijst voor een sociale woning. Dankzij de kinderbijslag echter kent de bank alsnog een lening toe omdat de kinderbijslag wordt beschouwd als een beschikbaar inkomen om aan de afbetalingen te kunnen voldoen. Ze vinden zo toch nog een degelijke woning op de privémarkt.

3. De lijn waar niet mag worden ondergegaan

Arne Proesmans licht toe waar de absolute ondergrens ligt. De voorbeelden geven aan dat de kinderbijslag een onmisbaar deel van het gezinsbudget is. Bovendien is kinderbijslag in eerste instantie al armoedebestrijdend. Het Netwerk tegen Armoede vraagt dat het dat nog meer zou zijn. Veel gezinnen blijven uit de armoedecijfers dankzij de kinderbijslag. Voor wie in armoede leeft, maakt de kinderbijslag het verschil tussen al dan niet overleven.

Het blijft een groot aandeel dat vrij te besteden is. Voor het Netwerk tegen Armoede moet dat vrij besteedbare karakter behouden blijven. Als de kinderbijslag helpt om de energierekeningen te betalen, dan is dat in het belang van de kinderen. Het Netwerk tegen Armoede wil niet dat die middelen ingekleurd worden. Daarom is de onvoorwaardelijkheid ervan zo belangrijk, naast de hoge take-up.

De hoge take-up is gekoppeld aan de automatisering. Bij kinderbijslag is die voor basisbedragen en leeftijdstoelagen zeer hoog in vergelijking met andere uitkeringen in de sociale zekerheid. Dat is minder het geval voor de rangtoelagen en nog minder voor de sociale toeslagen. FAMIFED heeft berekend dat voor 95 percent van de gezinnen een recht op kinderbijslag geopend wordt, automatisch of dankzij veel werk achter de schermen. Dat mag niet verloren gaan bij een hervorming en men hoopt op meer. Die hoop wordt al deels tenietgedaan.

4. Armoedebestrijding: historische kans gemist

Het Netwerk tegen Armoede is nooit vragende partij geweest voor de verschuiving van deze bevoegdheden. Men is alleen begaan dat wat nodig is ook bij de juiste mensen terechtkomt. Vlaanderen heeft maar weinig bevoegdheden waarmee het rechtstreeks ingrijpt op het gezinsbudget. Huisvesting en energie zijn de grootste uitgaven voor een gezin. In die sectoren wordt een ondersteunend beleid tergend traag op poten gezet. Ook in het arbeidsmarktbeleid blijft het moeilijk om een job met degelijk loon en werkzekerheid te garanderen voor een bepaald publiek dat men uit de armoede wil halen of houden. Het Netwerk tegen Armoede beschouwt dat als een cruciaal element in de bestrijding van armoede, maar wijst erop hoe moeizaam het beleid vordert voor gezinnen met kinderen. Er komt 3 miljard euro naar Vlaanderen door de overheveling en het Netwerk tegen Armoede wil dat instrument aangewend zien voor de bestrijding van armoede. Er loopt een discussie over de vraag of dat budget vooral voor opvoedingskosten voor iedereen moet worden ingezet, dan wel voor armoedebestrijding. Het Netwerk tegen Armoede is van mening dat het zeker ook over armoedebestrijding moet gaan.

Voorts wordt verwezen naar de Decenniumdoelen als gezamenlijk signaal. Het percentage bestemd voor de sociale toeslagen moet minstens verdubbelen in vergelijking met het totaalbudget. Dat ligt voorlopig met 4 tot 5 percent laag. Voor het Netwerk tegen Armoede mag dat nog hoger. De Gezinsbond heeft het over een optrekking van het totaalbudget. Ook dat volgt het Netwerk tegen Armoede, maar tegelijk vraagt het, zelfs in een moeilijke budgettaire context, een extra inspanning voor de sociale toeslagen.

De conceptnota bevestigt wat al in de voorafgaande besprekingen doorschemerde. Er is opnieuw een voorafname en er wordt een vast bedrag geplakt op elk kind, ongeacht de economische situatie van een gezin. Zo blijft er weinig budget over om sociaal te corrigeren. Het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck en de KU Leuven hebben dat principe breed gedocumenteerd. Het Netwerk tegen Armoede vreest voor een historisch gemiste kans om een ander model op te zetten.

5. Verliezers

Een hervorming die niet bijdraagt aan de strijd tegen armoede, mag vooral geen achteruitgang betekenen. Het Netwerk tegen Armoede ging op zoek naar mogelijke verliezers, en is vooral ongerust omdat een aantal zaken berekend noch gedocumenteerd is. Voor gezinnen vanaf vier kinderen is er een duidelijke achteruitgang. Voor andere gezinnen in specifieke situaties zijn er sterke indicaties, maar de wetenschap kan er geen algemene lijn in trekken vanwege de te grote diversiteit in gezinssamenstelling. Arbeidsongeschikte ouders die vooralsnog voor het eerste kind een zeer hoge sociale toeslag ontvangen, zullen die niet meer krijgen. Over gezinnen met kinderen die voor en na 2019 geboren zijn, kan de wetenschap geen uitspraken doen, ook vanwege de grote diversiteit aan samenstellingen en situaties. Men vermoedt dat met de vastgeklitte rangtoeslagen en jonge kinderen die initieel een hoge toeslag krijgen maar na verloop van tijd niet langer rangtoeslagen, ook daar verlies geleden wordt. Ouder wordende kinderen zijn duurder, met of zonder toeslagen. Dat is bekend. Het is bekend dat er onder arme en rijke gezinnen in verhouding meer grote huishoudens zijn dan in de middenklasse. Het probleem rijst vooral bij arme gezinnen en neemt toe naarmate de kinderen ouder worden. Dat de hogere toeslagen voor kinderen als ze jong zijn de latere mindering moeten compenseren, gaat niet op. Voor arme gezinnen is van belang wat er maandelijks binnenkomt en wat er moet worden uitgegeven. De uitkeringen stijgen niet gelijk met de levensduurte en daardoor wordt de situatie precair. Kinderbijslag moet deels de schokken opvangen. Als dat niet langer het geval is, is dat reden tot ongerustheid. Het Netwerk tegen Armoede vraagt verder onderzoek, maar daarop is vooralsnog geen antwoord gegeven. Er is evenmin een opdracht gegeven, minstens op basis van casuïstiek. Het Netwerk tegen Armoede vraagt om mogelijk extra budget prioritair te spenderen aan de groepen die verlies lijden.

Het Netwerk tegen Armoede stelt voor om zagezegd onnuttig budget anders in te zetten, onder meer de uitgaven voor de niet-gesubsidieerde kinderopvang. Dat komt de middenklasse niet ten goede, aangezien niet bepaald is dat die middelen moeten resulteren in lagere tarieven voor die gezinnen. Het gaat om een subsidie aan de sector en het Netwerk tegen Armoede twijfelt eraan of dat van hetzelfde budget moet komen. Het gaat om de selectieve participatietoeslagen, zeker voor kleuters. Men wil dat aan alle kleuters geven hoewel slechts 4 percent van de kleuters naar school gehaald moet worden. Er zijn andere redenen en oorzaken waarom kinderen niet naar school gaan. Daarvoor moet een ander beleid ontwikkeld worden. Die gezinnen nog eens financieel straffen, brengt de kinderen niet naar school, maar laat een gezin wel inkomsten missen. Daarom wil het Netwerk tegen Armoede de niet-nuttig bestede budgetten liever investeren in de sociale toeslagen.

Kind en Gezin meldt dat door het uitdoven van verworven rechten van gezinnen met kinderen geboren voor 2019, er budget zal vrijkomen dat thans nog niet bestemd is. Het Netwerk tegen Armoede wil dit budget in sociale toeslagen investeren maar dat is in het voorontwerp van decreet nog niet opgenomen, en vraagt daarom een engagement.

6. The proof is in the eating

Het Netwerk tegen Armoede raadt aan de armoedetoets en zeker het kwalitatieve deel van de experts grondig door te nemen. Er moeten nog uitvoeringsbesluiten volgen. De alarmbelprocedure is cruciaal: hoe wordt bepaald welk gezinsinkomen in aanmerking komt voor sociale correcties. Dat baart het Netwerk tegen Armoede grote zorgen. Men laat de sociale statuten die dat eerder onderbouwden los. Positief is dat men de werkende armen kan opvissen, maar tegelijk is onduidelijk waarom de andere categorieën worden losgelaten. Het Netwerk tegen Armoede vraagt zo automatisch mogelijke toekenning te behouden op basis van bekende gegevens. Het lijkt onzinnig om een nieuw systeem in het leven te roepen dat voorbijgaat aan zaken die geautomatiseerd kunnen verlopen. Het Netwerk tegen Armoede vraagt uitdrukkelijk, samen met andere organisaties, om bij de evoluties ter zake betrokken te worden teneinde dat zo sluitend mogelijk te maken. Daarvan hangt af of de voorafgaande berekeningen van het armoederisico ook gehaald worden. Die gaan ervan uit dat al wie recht heeft op de toeslagen, die ook ontvangt. Het Netwerk tegen Armoede is zeer ongerust aangezien de non-take-up van sociale toeslagen al groot is. Zeker met overgangperiodes, een nieuw systeem en reorganisatie van de uitbetalingsinstellingen wordt gevreesd voor nog meer ongelukken in de manier van werken. De uitvoeringsbesluiten en het functioneren van de uitbetalingen zijn allesbepalend.

Er is ook bezorgdheid over de reorganisatie van de (opdracht van de) uitbetalingsinstellingen. Er is veel sprake van (budgettaire) efficiëntiewinsten. De private uitbetalingsinstellingen hoeven geen doelstelling na te streven op het vlak van take-up. Dat geldt enkel voor het op te richten EVA. In het voorontwerp van decreet is voor de uitbetalingsinstellingen geen variabele financiering opgenomen gekoppeld aan de mate waarin ze tijdig uitbetalen of rechten toekennen. De federale Kinderbijslagwet regelt dat in uitvoeringsbesluiten en rondzendbrieven, stelt FAMIFED. Ook de vakbonden zijn er naar verluidt niet gerust op. De private uitbetalingsinstellingen zijn er geen vragende partij voor, maar zullen wel druk ondervinden. Men verwacht dat zich een zekere commercialisering zal ontwikkelen in de private sector, waar men zich zou kunnen richten op specifieke noden en interesses van gezinnen om een aanbod in de markt te zetten. Het Netwerk tegen Armoede vreest dat dit aanbod niet in eerste instantie interessant zal zijn voor de lage inkomensgroepen. Dat wordt dan gecombineerd met moeilijker dossiers en gesloten enveloppes, waarvoor de vraag rijst of men daar nog in kan investeren. De vrees leeft dat na de ingebouwde vastklikperiode gezinnen, die hun uitbetalingsinstelling niet zelf kiezen en daar ook niet actief toe worden aangezet, bij het EVA zullen zitten. Zijn ze afdoend georganiseerd om de take-up en dienstverlening te realiseren en rechten te garanderen? Of evolueert dat zoals de verplichte en aanvullende ziekteverzekering bij mutualiteiten?

Samen met de andere partners in de armoedetoets wijst het Netwerk tegen Armoede op de risico's van een te streng terugvorderingsbeleid. De uitbetaling moet zo correct en foutloos mogelijk gebeuren. De verantwoordelijkheid van gezinnen ter zake moet tot een absoluut minimum beperkt blijven. Gezinnen in armoede zijn vaak niet administratief onderlegd, leven in moeilijke omstandigheden en zijn vaak onvoldoende bezig met hun administratie. Terugvordering is enkel een optie bij manifest bedrog. Daarom is het essentieel dat bij toekenning van rechten meteen met de juiste informatie kan worden gewerkt.

Er is lang gewacht op de juiste gegevens om het armoederisico te berekenen. Het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck had ze niet en de KU Leuven ontving ze zeer laat. Men is zeer lang in het ongewisse gebleven over hoe het kwalitatieve deel van de armoedetoets zou uitdraaien. De participatietoelagen worden meegerekend in de bedragen die bij de gezinnen terechtkomen. Dat

wordt afgezet tegen de bestaande kinderbijslag, schooltoeslagen en schoolpremie. Voor het Netwerk tegen Armoede is het maandelijks beschikbare budget belangrijk. Men kijkt naar wat een gezin jaarlijks ontvangt en waarover het beschikt, maar verschuivingen in het maandelijks beschikbare budget kunnen ervoor zorgen dat een gezin in een hogere participatietoelagecategorie terechtkomt, met een algemene en een sociale toeslag. Het kan net zo goed bij gezinnen met kinderen die voor 2019 geboren zijn. Dat moet opgevolgd worden aangezien het voor mensen in armoede belangrijk is dat ze elke maand de rekeningen kunnen betalen. Het mag in geen geval leiden tot het afschuiven van het probleem op een eenmalig toegekend bedrag. De voorwaardelijkheid neemt toe.

De selectieve participatietoelagen zijn nog altijd voorwaardelijk. Er zijn vele redenen om kleuters niet naar school te sturen. Er is het spijbelbeleid. Het Netwerk tegen Armoede maakt zich zorgen. Als de participatietoelagen niet uitgekeerd worden, klopt de rekening niet meer voor gezinnen in armoede. Ook dat baart zorgen.

Alle berekeningen van het armoederisico zijn gebaseerd op gemiddelde bedragen. Het is niet duidelijk welke gezinnen een minimaal, een maximaal of een buitengewoon bedrag zullen krijgen, al zijn de bedragen van de bestaande schooltoelage nog wat ze zijn. Het is onbekend met welk gezinsinkomen en gezinsbegrip er rekening wordt gehouden. Het is niet duidelijk of dezelfde gezinnen nog dezelfde participatietoelag zullen krijgen. Er is alleen een algemeen armoederisico berekend. Er is het engagement om dat niet te laten toenemen voor gezinnen die de sociale participatietoelag krijgen.

7. Eerst is er nog het decreet

Het voorontwerp van decreet ligt voor bij de Raad van State en er zijn nagenoeg geen wijzigingen ten opzichte van de conceptnota. De vraag rijst of de armoedetoets pro forma was. Kunnen er al wijzigingen aangebracht worden naar aanleiding van de opmerkingen bij de conceptnota? Er duiken bovendien verrassingen op in het voorontwerp waarover in de conceptnota geen sprake is. Voor de terugvordering van onterecht uitbetaalde bedragen wordt een grote verantwoordelijkheid gelegd bij de gezinnen, met name inzake het verstrekken van onvoldoende informatie, ook als dat niet kwaadwillig is.

Voor de verworven rechten wordt de rangorde omgekeerd bij bestaande gezinnen. Dat kan ook van belang zijn voor gewone gezinnen. Het jongste kind genereert door zijn rang de hoogste extra toeslag. Voor de verworven rechten kent men die rang toe aan het oudste kind, dat eerst uit het gezin vertrekt, waardoor extra kinderbijslag zal verdwijnen. Dat impliceert dat het bedrag van het jongste kind, de hoogste toeslag, eerst verdwijnt uit het gezinsbudget. Het Netwerk tegen Armoede leest dat als een versnelde uitdoving van verworven rechten.

Voorts omvat het voorontwerp van decreet nog bepalingen over kinderen die tijdelijk in het buitenland verblijven. Bepaalde toelagen worden dan niet langer toegekend. Voor het Netwerk tegen Armoede geldt daar dezelfde redenering als voor kinderen die in pleeggezinnen worden geplaatst: de band met de biologische ouders moet worden bewaard. Daar zit een financiële kant aan. Die biologische ouders moeten een deel van die kinderbijslag blijven ontvangen ter ondersteuning. Men kondigt meteen ook een nieuw systeem aan voor plaatsing in instellingen van nieuw geboren kinderen. Het is niet volkomen duidelijk. In de armoedetoets is gevraagd om minstens een deel van de toegekende kinderbijslag bij de biologische ouders te laten. Men kan niet opmaken of dat in de toekomst minder mogelijk wordt in bepaalde gevallen.

III. Uiteenzetting door Koen Mortier, algemeen directeur Synergie 4, Vereniging van Kinderbijslagfondsen

Koen Mortier stipt aan dat de kinderbijslagfondsen een neutrale houding aanhouden, en zich niet zozeer op het inhoudelijke vlak wagen. Zij staan in voor uitvoering en verwachten de nodige input daarvoor. Bedragen en spelregels moeten duidelijk zijn om de tijdige en correcte uitbetaling te verzorgen.

De efficiëntiewinsten en de controle door FAMIFED in het kader van de zogenaamde responsabilisering gaan om 15 percent van het totaalbudget waarmee een kinderbijslagfonds werkt. Er wordt gemeten op basis van kwaliteit: financieel beheer en informatiestromen met gezinnen, FAMIFED, publiek, kadaster en andere databanken. In de samenwerking en het overleg met Kind en Gezin is dat meegenomen als basis voor kwaliteitsbewaking in de toekomst. Er komt een systeem waarbij een deel van de betoelaging aan elke uitbetalingsactor onderhevig is aan die kwaliteitsbewaking. De kinderbijslagfondsen scharen zich ten volle achter dit concept van efficiëntiewinsten. De goede spelers moeten bekend zijn en voortdurend gemotiveerd worden om kwaliteit te bewaken en verbeteren.

Koen Mortier waarschuwt voor onrealistische verwachtingen. Vanaf 1 januari 2019 wordt een volledig nieuwe betalingsmotor opgestart, die instaat voor betalingen aan kinderen geboren vanaf 1 januari van dat jaar. Het gaat niet meteen om grote aantallen en daarom moeten de oude ICT en toepassingen nog valabel zijn om ervoor te zorgen dat alle rechten van de bestaande gezinnen gegarandeerd blijven en de betalingen correct en tijdig gebeuren. Men moet het nieuwe en het oude systeem onderhouden, en het personeel daarvoor hebben. In dat geval is 10 percent meer rendabiliteit vragen per 31 december 2019 veel. Efficiëntiewinsten moeten worden ingecalculeerd, maar ICT fijner afstemmen is een werk van lange duur. Er wordt stelselmatig geautomatiseerd en geperfectioneerd om een goed geoliede machine te realiseren. Nieuwe systemen krijgen met kinderziektes af te rekenen. Men werkt aan een gezamenlijk ICT-pakket met Kind en Gezin. De essentie is initieel tijdig en correct uitbetalen, maar men werkt aan een realistisch plan om jaarlijks iets meer te responsabiliseren, en zo na een aantal jaren een zeker percentage efficiëntiewinst te genereren. Details moeten onderling nog uitgewerkt worden.

De kinderbijslagfondsen zijn tevreden dat men niet langer op een socio-professioneel statuut afgaat, maar wel op inkomen. Wantoestanden worden er zo uitgefilterd. De fondsen zelf kunnen weinig doen aan een eigenaar van diverse huizen in verhuur, die werkloos is en zo alsnog recht heeft op bijkomende toeslagen, aangezien hij aan alle voorwaarden voldoet.

Wat voorligt, zou complex zijn. De bestaande regeling heeft het over leeftijd, rangorde, en sociale toeslagen. Die kenmerken zijn geënt op enerzijds het socio-professioneel statuut en anderzijds beperkingen in de mentale en/of fysieke toestand van een kind. Het is helder, maar niet eenvoudig voor wie er niet dagelijks mee bezig is. Het systeem kan in een matrixtabel eenvoudig uitgelegd worden om gezinnen duidelijk te maken op welke bedragen ze kunnen rekenen.

De nieuwe matrix met een basisbedrag, participatietoelage, zorgtoelage enzovoort, zal tot meer onduidelijkheid leiden. Het lijkt een gemiste kans om rechtlijner te zijn. Minder hokjes in de matrix heeft een budgettaire impact en maakt minder selectief. De kinderbijslagfondsen vragen duidelijkheid in de nieuwe matrix. Men hanteert het bruto belastbaar inkomen. Het moet voor de operatoren helder zijn waarom zowel gezinnen van loontrekkenden als van zelfstandigen toeslagen krijgen. Er mag absoluut geen verwarring ontstaan over

het inkomensbegrip. Daarover leeft enige vrees. Operatoren spelen in op de maandelijksse noden. Wie werkloos wordt, krijgt een maand later de toeslagen die gekoppeld zijn aan zijn nieuwe socio-professionele statuut. Het kan niet dat men moet wachten om het recht op kinderbijslag vast te stellen tot een fiscaal jaar wordt afgesloten. De kracht van kinderbijslag is dat die snel inspeelt op reële noden bij gezinnen. Koen Mortier vraagt om daar aandacht aan te besteden.

In het kader van efficiëntiewinsten, doelstellingen en evaluatie wordt er ten aanzien van de uitbetalingsactoren duidelijkheid gecreëerd. Men vraagt om reorganisatie in een landschap met federale kinderbijslaginstellingen. Ze worden al dan niet gewild verknipt en moeten de interne organisatie volledig herzien. Efficiëntiewinsten die federaal zijn geboekt met één ICT-toepassing voor het hele grondgebied, worden opgesplitst in drie delen. Ook het aantal dossiers wordt opgedeeld. Men vraagt van de politiek duidelijke verwachtingen voor de komende vier jaar, en voor de termijn die vooropgesteld is voor evaluatie. De operatoren zien zich geconfronteerd met grote veranderingen en moeten veel waarmaken. Ze moeten weten waar ze aan toe zijn. Vlaanderen gaf al enige richting aan over het aantal te erkennen fondsen en kwantiteitscriteria. Men komt kortelings ook met een lastenboek dat zekerheid moet brengen. Tot dan verlaten medewerkers her en der het schip vanwege de onzekerheid en onduidelijkheid. In Vlaanderen is dat niet zo precair, maar men vestigt er graag de aandacht op. Zo verliest de sector behalve voltijdse equivalenten ook een enorme schat aan kennis. Kinderbijslag wordt nergens aangeleerd, maar zit in de hoofden van de medewerkers. Het vergt jarenlange opleiding. Daarom is het essentieel dat er ook voor hen garanties zijn. Zo voelt het hele werkveld dat aan. Een ICT-systeem werkt pas als het van de juiste mensen met de juiste kennis de juiste input krijgt.

Koen Mortier lanceert een warme oproep om niet enkel als Vlaamse overheid maar algemeen nog een aantal samenwerkingsakkoorden tussen de regio's af te sluiten. Een van de meest prangende kwesties is de verdeling van de administratieve reserve die elk kinderbijslagfonds heeft opgebouwd. Vlaanderen wil meewerken aan het project en wil dat het lastenboek spreekt van een regionale vzw. Niemand wil dat een lege doos wordt opgericht. Iedereen wil er stelselmatig tegen 1 januari 2019 zaken aan toevoegen zoals personeel. Dat is moeilijk zolang er discussies woeden over de sleutel om de reserves van de kinderbijslagfondsen te verdelen. Transparantie en objectiviteit staan hoog in het vaandel, maar er moeten knopen doorgemaakt worden. De reserves blijven intussen federaal. Ze moeten vooralsnog ook instaan voor de federale kinderbijslagfondsen. Voor Brussel is nog veel onduidelijk en als er beslist wordt om met een beperkt aantal uitbetalingsactoren te werken en de rest via de publieke kas te regelen, dan dreigen heel wat mensen op straat te staan. De reserves moeten dan in eerste instantie aangewend worden om hen uit te betalen. Dat heeft onrechtstreeks impact op de Vlaamse en Waalse regionale opvolgers. 1 januari 2019 is nog ongeveer een jaar in de toekomst, maar dan moet alles klaar en getest zijn. Koen Mortier dringt erop aan enige vaart te zetten achter de beslissingen opdat continuïteit als eerste prioriteit gegarandeerd kan blijven. Men is er steeds in geslaagd om tijdig en correct uit te betalen, ook tijdens eerdere fusies en hervormingen, maar dat vergt degelijke voorbereiding.

IV. Vragen van de leden

Katrien Schryvers stelt dat er al heel wat analyses zijn gemaakt bij de conceptnota. Het voorontwerp van decreet komt nog op de agenda. Dat regeerakkoord en/of beleidsbrieven flou zijn, weerlegt ze. Ze hebben steeds de tweeledige doelstelling van de kinderbijslag vooropgesteld. Enerzijds wil de overheid tussenkomen in de opvoedingskosten voor een kind voor iedereen en

anderzijds moet het een middel zijn om het armoederisico voor gezinnen met kinderen te verkleinen.

Zowel de Gezinsbond als het Netwerk tegen Armoede vinden het bestaande systeem sterk. Het heeft ook als armoedebestrijdend instrument zijn waarde bewezen. Zo vermindert de kinderbijslag dat risico met maar liefst 18 procent.

Het nieuwe concept is onderworpen aan de armoedetoets, die voor het eerst op zo'n doorgedreven wijze is uitgevoerd. Het gamma aan situaties die met elkaar moeten worden vergeleken, is enorm breed. De armoedetoets wijst uit dat met dat nieuwe systeem nog een bijkomende vermindering van het armoederisico gerealiseerd wordt. Dat er alertheid geboden is voor signalen en in de toepassing, is vanzelfsprekend. De strijd tegen armoede is dermate belangrijk dat monitoring nodig is zodra de nieuwe kinderbijslag is ingevoerd. Volgens Katrien Schryvers is dat ook zo gepland.

De kinderbijslag kent een hoge take-up, al rest er nog een aantal knelpunten. De toekomstige loskoppeling van het statuut en het wegvallen van de afhankelijkheid van bijdragen maken dat elk kind dat recht heeft op kinderbijslag, die vanzelfsprekend ook krijgt. Het Netwerk tegen Armoede wijst op het gevaar van die loskoppeling van het statuut. Men vreest dat gezinnen in preciaire situaties uit de boot vallen. Dat is een aandachtspunt, maar als OCMW-voorzitter ziet Katrien Schryvers ook mensen in preciaire situaties die uit de boot vallen door die de koppeling aan een statuut of aan het betalen van bijdragen. Zo kan de kinderbijslag geschorst worden van wie failliet gaat en een tijdlang geen sociale bijdragen heeft betaald. Er is een gewaarborgde kinderbijslag en het OCMW kan dat proberen te regelen, maar er zijn vaak overgangperiodes. Met het nieuwe systeem moet men dat voorkomen met de koppeling van het recht op kinderbijslag aan het kind.

Met een basisbedrag dat lager is dan 160 euro zijn er meer middelen beschikbaar voor het beperken van het armoederisico. Door het basisbedrag lineair vast te leggen en door dat ook op het eerste kind al toepasbaar te maken, worden vooral jonge gezinnen extra ondersteund. Dat noemt het lid positief, omdat juist zij het vaak niet gemakkelijk hebben door hoge woonkosten, of omdat ze nog geen carrière hebben gemaakt.

De Gezinsbond zegt dat 21 percent van de kinderen erkend door het VAPH nog geen verhoogde kinderbijslag krijgt. Die koppeling moet alvast gemaakt worden. Hoe is die analyse gemaakt en welk profiel hebben die kinderen of jongeren? Komen ze in aanmerking voor het basisondersteuningsbudget? Hoe zit het met die link?

Gezinnen die het moeilijk hebben, moeten toegang krijgen tot de inkomensgerelateerde kinderopvang. Vooralsnog doen ook gezinnen die daar geen behoefte aan hebben een beroep op het IKG-systeem. De koppeling met een participatietoeslag kan die gezinnen naar het systeem met vrij tarief afleiden. Dat moet dan weer plaats ruimen voor gezinnen met een lager inkomen in het IKG-systeem.

De automatische koppeling aan het laagste kinderopvangtarief moet in alle OCMW's op vergelijkbare wijze verlopen. Katrien Schryvers verwacht dat in samenspraak met de VVSG richtlijnen worden ontwikkeld. De omweg langs het OCMW kan ertoe leiden dat mensen erop gewezen worden dat ze nog niet al hun rechten uitputten. Er worden vaak andere onvolkomenheden of ontbrekende ondersteuning vastgesteld.

In een gezin met drie kinderen valt bij uitstroom van één kind het hoogste bedrag weg en schuiven de anderen door. Dat blijft gelijk. De omkering van de

rangorde houdt in dat het hoogste bedrag gekoppeld wordt aan het kind dat uitstroomt, in plaats van door te schuiven. Dat heeft geen effect op de bedragen.

De transitie moet uiterst zorgzaam gebeuren. Er moet zwaar op ingezet worden om alles vanaf dag één correct te laten verlopen. Geen enkel gezin mag te laat zijn kinderbijslag ontvangen. Het speelt een te grote rol in het gezinsbudget. Die zekerheid moet gegarandeerd blijven.

Tine van der Vloet wil weten of er aanwijsbare redenen zijn waarom er zoveel kinderen met een erkenning van het VAPH geen verhoogde kinderbijslag krijgen. Welke oplossing is mogelijk?

Waarom vindt de Gezinsbond de afschaffing van de toeslag voor de biologische ouders in de pleegzorg negatief?

Het Netwerk tegen Armoede stelt dat terugvordering enkel mag bij manifest bedrog. Zijn er cijfers die aantonen dat er vaak wordt teruggevorderd bij niet-bedrog?

Elke Van den Brandt krijgt graag de vermelde berekeningen.

Een eerste analyse maakt duidelijk dat het om een gigantisch budget gaat van meer dan 3 miljard euro. Dat moet goed besteed worden. Groen ziet een enorme hefboom voor armoedebestrijding. De lichte daling van het armoederisico is onvoldoende. Groen betreurt dat de daling van de kinderarmoede niet groter is en dat daarop niet meer is ingezet, terwijl dat met andere modellen wel haalbaar zou zijn.

De regionalisering kost geld, tijd en middelen. Groen was geen vragende partij, maar wil wel een accuraat systeem. Als het lid dan hoort dat er geen verschillen mogen zijn tussen de regio's, dan had men niet moeten regionaliseren.

De niet-uitgegeven middelen zouden tussen 2015 en 2018 366 miljoen euro opleveren. Dat is zeer hoog. Kan de Gezinsbond details van die berekening bezorgen? Het gaat om een budget dat bijna even groot is als de gezamenlijke investeringen in Welzijn. Het lid wil dat bedrag goed bewaken en eventueel al heroriënteren naar directe noden.

De heer Proesmans had het over alternatieven die men niet heeft kunnen onderzoeken doordat de armoedetoets vrij laat in het systeem kwam. Men wacht nog op berekeningen. Komen die nog of ligt alles stil? Welke alternatieven ziet men? Elke Van den Brandt is bereid om met amendementen het ontwerp van decreet nog bij te sturen.

De heer Mortier stipt aan dat het niet de eerste hervorming is en dat er al eerder fusies zijn gebeurd. Is een nieuwe operatie wenselijk en haalbaar? Er is na de audit ook gesuggereerd om alles onder één overheidsorgaan te brengen. Kan de heer Mortier inhoudelijk argumenteren waarom andere kassen nog nodig zijn? Eén publieke en één private kas kan al heel wat efficiëntiewinst opleveren.

Rechten worden heel goed en correct uitbetaald, en er is een hoge take-up. Dat is een verdienste van de uitbetalingskassen en de federale overheid. Hoe kan men voorkomen dat dat door de hervorming verandert? De heer Mortier raadt aan de nodige samenwerkingsakkoorden te sluiten, maar ziet hij nog andere mogelijkheden om hiaten te voorkomen? Twee jaar debat over de verdeling van de reserves is onaanvaardbaar.

Is de problematiek van verhuizers en kinderen die in een scheiding leven geregeld? Wat met kinderen die een week bij een ouder in Brussel en dan een week bij een andere ouder in Vlaanderen wonen?

Bart Van Malderen is in eerste instantie tevreden met de overvloed aan informatie, waarmee men hoopt om een aantal pijnpunten bij te sturen. Over andere zaken is er dan weer eensgezindheid, zoals de stabiliteit en betrouwbaarheid van het bestaande systeem. Eén van de randvoorwaarden daarvoor is de nauwe betrokkenheid van het middenveld bij regie, beheer en uitbetaling. De oprichting van een EVA kan in die zin een probleem opleveren. Heeft men het gevoel dat iedereen op een ernstige manier betrokken is? Is men bereid om de eigen rol ook in de toekomst nog op te nemen? Als dat een probleem zou zijn, dan zijn de stabiliteit en betrouwbaarheid mogelijk gehypothekeerd. Dat zou het lid betreuren.

De meerkosten van kinderen nemen toe naarmate ze ouder worden. De levensloop mag niet beschouwd worden als een mogelijkheid om centen opzij te zetten als een kind minder kost, zodat men een appeltje voor de dorst heeft als een kind dan weer meer kost. Dat kan niet iedereen. De leeftijdstoelage dient om op het aangewezen moment in dekking te voorzien. Het probleem doet zich vooral voor bij gezinnen met lagere inkomens, met een veel lagere of onbestaan- de spaarquote.

Het lid schrok van de berekening voor hele en halve wezen, die een groot verlies aan het licht brengt. Het armoederisico is het grootst bij eenoudergezinnen. Halve wezen zitten in die situatie. Als men kinderarmoede wil aanpakken, dan is dat een ernstige vaststelling. Het moet onder de loep genomen worden. Wat is de logica? Waarom grijpt men daarop in?

Ook de toeslag die gekoppeld wordt aan de aanwezigheid op school sleept nogal wat dood gewicht mee. Hij gelooft dat de 3 tot 4 procent kinderen die niet participeren aan kleuteronderwijs om andere dan financiële redenen wegblijft. Andere maatregelen zijn meer aangewezen dan financiële sanctionering. Bart Van Malderen neemt dat mee in het kader van de sociale correcties, zoals de sprekers voorstellen.

Ten aanzien van het Netwerk tegen Armoede stipt het lid aan dat een systeem met ijkpunt 1 januari 2019 de facto een tweetal decennia nodig heeft om optimaal te functioneren. Dat houdt ook in dat er gedurende 20 jaar twee systemen naast elkaar zullen bestaan. Wat de impact van de hervorming op de evolutie van kinderarmoede betreft, wil hij weten of de berekening van KU Leuven van 1,3 procentpunt eigenlijk op het einddoel is bepaald. Moet men twee decennia wachten om dat resultaat te bereiken met een inzet van 3 miljard euro? Bart Van Malderen pleit voor intellectuele hygiëne: de begrippen 'percent' en 'percentpunt' worden door elkaar gebruikt. Als de minister-president in de Septemberverklaring 2017 stelt dat de kinderarmoede met 10 percent teruggedrongen wordt, dan is dat af te zetten tegen 12,5 percent. De armoede wordt nu berekend op de cijfers van 2015-2016. De volgende drie jaren zal de trend die zich aandient allicht worden voortgezet. Met een nieuw systeem dat pas in 2019 operationeel wordt, moet die 10 percent tegen een allicht hoger cijfer worden afgewogen. Dan gaat het om 1 procentpunt impact op 3 miljard euro inzet. De situatie dreigt er niet rooskleuriger op te worden tegen het moment dat het nieuwe systeem ingang vindt.

De Vlor betreurt in zijn advies dat de armoedetoets niet is uitgevoerd voor gezinnen die zowel kinderen hebben die van de bestaande kinderbijslag genieten als kinderen die een Groeipakket zullen krijgen. Er is voor hen geen uitsluitel. Dat is een van de blinde vlekken in de armoedetoets. Wat is wel en wat is niet

voorgelegd op de toets? De kwaliteit van de armoedetoets valt of staat met de volledigheid. Van sprekers hoort hij dat de armoedetoets anders verliep dan anders. Heeft men het gevoel dat het scenario al deels was vastgelegd en dat het speelveld enger was? Was er ruimte om aan alternatieven te denken om het armoederisico te beperken? Bart Van Malderen verwijst naar de manier waarop het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck de wacht is aangezegd toen het berekeningen had gemaakt, om dan vervolgens een onderzoek te bestellen dat tot dezelfde conclusie komt.

Het belang van een technisch vlotte overgang lijkt voor iedereen evident. Ook Bart Van Malderen refereert daarbij aan het bestaan van overheidsinstellingen naast private, en het bewaken van de non-take-up en de differentiatie die kan ontstaan in aanpak is cruciaal.

Ook interessant is de opmerking over het bewaken van het maandelijks beschikbare budget en hoe gemiddelde bedragen verschillen kunnen verbergen.

Er wordt door de kinderbijslagfondsen gestreefd naar vereenvoudiging, met ICT en automatisering van rechtentoekenning als toetssteen bij uitstek. Waar staat men vandaag?

Met betrekking tot de reserves en de noodzaak om samenwerkingsakkoorden te sluiten, wil Bart Van Malderen weten of men zicht heeft op overleg en evolutie. Minister Vandeurzen reageerde eerder laconiek op die vraag.

De Gezinsbond uit de bekommernis dat gezinnen met veel kinderen tot de grootste verliezers behoren. Heeft men ook de indruk dat de hervorming uitdrukkelijk mikt op het middenklasse gezin met twee kinderen? Bart Van Malderen herhaalt dat grote gezinnen vooral voorkomen bij gezinnen met hoge en lage inkomens, en niet in die middenklasse.

Het lid ziet ook geen logica in de maatregel voor de participatie aan en het financieren van kinderopvang. Zien de sprekers die wel? Men kan pedagogisch rechtvaardigen dat men naar maximale participatie in kinderopvang streeft. De toeslag wordt evenwel toegekend om meerkosten op te vangen van niet-inkomensgerelateerde opvang ten opzichte van inkomensgerelateerde. Ofwel rekent een initiatief de meerkosten door maar dan is er geen verschil en blijft de barrière voor precare groepen om in die kinderopvang te stappen, ofwel rekent men het niet door en dan verandert er niks aan hun financiële situatie. Velen houden ermee op en er zijn weinig startende initiatieven. Bovendien riskeert men deels kinderopvang voor hogere inkomensgroepen te subsidiëren.

Als de participatietoeslag afhankelijk is van deelname aan de kinderopvang, dan worden eigenlijk ook ouders bestraft voor de tekorten. Er is nog altijd geen dekkend aanbod. Er zijn te veel alarmbellen en Bart Van Malderen ziet andere bestedingsmogelijkheden van de middelen, zoals het uitbreiden van de IKG-opvang.

Yves Coemans legt uit dat het cijfer van kinderen die erkend zijn door het VAPH maar geen verhoogde kinderbijslag ontvangen, werd vermeld op een studiedag over de evaluatie van de verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap, georganiseerd door FAMIFED in november 2016. Mevrouw Julie Vinck, Universiteit Antwerpen en onderzoekster bij het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, schoof daar de 21 percent naar voren uit haar doctoraatsonderzoek. Het cijfer is daarna door de spreker gehanteerd in een persbericht waarin de Gezinsbond de wantoestanden aanklaagde bij de toekenning en herziening van de verhoogde kinderbijslag. De heer Van Lancker van hetzelfde centrum tikte hem meteen op de vingers omdat het nog maar om een voorlopig cijfer zou gaan

en dat de oorzaken daarvan nog niet onderzocht zijn. Yves Coemans is echter van mening dat hij dat cijfer wel al naar voren kan schuiven omdat het toch al op een studiedag werd voorgesteld, maar dat de grootteorde van dat cijfer nog kan worden genuanceerd zodra de studie definitief is en de oorzaken bestudeerd.

Over het profiel van deze kinderen is er geen duidelijkheid. Het is nog niet onderzocht, maar dat zal nog in deze doctoraatsstudie gebeuren. Zelfs al zou het maar om de helft gaan, dan nog is dat te veel. Als men daarbij incalculeert dat het recht op de verhoogde kinderbijslag automatisch ook toegang verleent tot het basisondersteuningsbudget, dan wordt het nog belangrijker dat die kinderen in het systeem opgevangen worden.

De dagtarieven zijn op trap 0 en 1 de hoogste. Er zitten heel weinig arme gezinnen in die kinderopvang, tenzij noodgedwongen. Net als met de participatie-toeslag voor deelname aan kleuteronderwijs vindt de Gezinsbond het een vreemde manier van werken. De 3,17 euro is welkom voor de gezinnen die het kunnen betalen en er gebruik van maken, maar deze maatregel bereikt bitter weinig gezinnen in armoede omdat ze gewoon niet aanwezig zijn in die kinderopvang. De Gezinsbond ziet ook meer soelaas in promotie en ontwikkeling van de inkomensgerelateerde kinderopvang. Van de automatische toekenning van het allerlaagste tarief van 1,56 euro verneemt de Gezinsbond dat bepaalde OCMW's die systematisch weigeren toe te passen. Een gelijke behandeling en automatische toekenning van het 1,56 euro-tarief door die instanties zou welkom zijn.

Kinderen met een handicap kunnen meer in het systeem van de verhoogde kinderbijslag opgenomen worden door het systeem beter bekend te maken. Het begrip 'handicap' wordt nog te veel geassocieerd met een lichamelijke handicap. De toeslag schommelt tussen 83 en meer dan 500 euro. Vaak weten ouders niet dat ook kinderen met een etiket in aanmerking kunnen komen. Dat bleek ook tijdens een uiteenzetting voor ouders van BuSO-leerlingen. Er is samenwerking nodig tussen de medische wereld die diagnoses stelt en de scholen, wat nog te weinig gebeurt. Zo wilde de directie van de school waar de toelichting plaatsvond, niet dat Yves Coemans ouders voor verdere inlichtingen zou verwijzen naar het secretariaat. Bij dossiers die hangende zijn, ligt de lange wachttijd in de helft van de situaties aan het feit dat de nodige documenten niet worden bezorgd. Bovendien haken ouders af in de loop van de procedure als ze die al hebben opgestart.

De Gezinsbond vindt dat de toeslag die biologische ouders van pleegkinderen krijgen, als een soort van tegemoetkoming in de kosten kan worden beschouwd, op voorwaarde dat ze regelmatig contact met hun kinderen onderhouden. Ze moeten zich immers ook verplaatsen en kunnen zo af en toe een geschenk voor hun kinderen kopen. Die band is van groot belang, ook voor de pleegkinderen.

Met betrekking tot het bedrag dat de Vlaamse overheid vanaf 2019 jaarlijks recurrent moet herinvesteren in de Vlaamse kinderbijslag, gaat het om pure wiskunde, geeft Yves Coemans aan. Zoals de conceptnota zelf stelt, bespaart de Vlaamse Regering op een uitgave van jaarlijks 3,4 miljard euro aan kinderbijslag bij een indexesprong van 2 procent zowat 70 miljoen euro. Met twee indexesprongen verdubbelt dat. Er is intussen nog een indexering gebeurd van 2 procent. Als de studiedienst van de Gezinsbond dan uitrekent hoeveel de Vlaamse kinderbijslag zou kosten na drie indexeringen in plaats van één, dan komt hij in 2019 uit op 192 miljoen euro in plaats van 142 miljoen euro. Vlaanderen moet dus jaarlijks recurrent 50 miljoen meer herinvesteren in de kinderbijslag. Dat behelst het verschil tussen de 192 miljoen euro met samengestelde percentages en de 142 miljoen euro uit de conceptnota. Wat niet is uitgegeven aan kinderbijslag

voor de jaren 2015-2018 komt opgeteld op 366 miljoen euro. Dat bedrag moet voor de Gezinsbond ook eenmalig in het nieuwe systeem geïnvesteerd worden.

De Gezinsbond is ernstig betrokken in het dossier van de Vlaamse kinderbijslag, mede door zijn eigen proactief optreden. Initieel werd de Gezinsbond al eens schuin bekeken, met zijn cijfers en opmerkingen over zogenaamde absurde scenario's. Naarmate hij voet bij stuk hield en bijvoorbeeld aanhaalde dat in bepaalde gevallen zelfs gezinnen met twee kinderen vanaf 12 jaar minder kinderbijslag zouden krijgen dan gelijksoortige gezinnen in de bestaande situatie, werd hij meer gehoord. Het is gevaarlijk te spreken over verliezers omdat die er niet zijn door de maximaal verworven rechten, die voor een groot deel dankzij het lobbywerk van de Gezinsbond zijn ingeschreven. De Gezinsbond blijft bereid verder mee te werken aan de uitbouw, verfijning en verbetering van de Vlaamse kinderbijslagen. Hij is ook al jaren vertegenwoordigd in het Beheerscomité van FAMIFED en wil een gelijkwaardige stem behouden in het beheer van de Vlaamse kinderbijslagen.

De wezenbijslag heeft voornamelijk betrekking op halve wezen. Blijkbaar weerhoudt het wegvallen van de wezenbijslag weduwen en weduwnaars ervan opnieuw te gaan samenwonen, en werkt dat domiciliefraude in de hand. Dat is de logica achter de opsplitsing tussen volle en halve wezen. De Gezinsbond heeft steeds ervoor geijverd dat Vlaanderen niet aan de wezenbijslag mag raken. Het is het enige bedrag in de huidige kinderbijslag dat de minimumkosten van kinderen enigszins benadert en bijna dekt.

De verdediging van grote gezinnen zorgt vaker voor scheve blikken, maar de Gezinsbond (vroeger de Bond van Grote en Jonge Gezinnen) blijft de belangen van deze groep gezinnen verdedigen. Er is al vaker gezegd dat zij al lang te veel kinderbijslag krijgen, maar de Gezinsbond meent van niet. Een derde kind zou niet meer kosten dan een tweede en dat kind niet meer dan een eerste. Er zijn schaalvoordelen, geeft Yves Coemans toe, maar er zijn evenzeer nadelen. Zo kan een gezin geen vier kinderen op één achterbank in de auto zetten. Dat betekent dus een groter voertuig. Ook een groter huis met meerdere slaapkamers is essentieel. Er zouden studies bestaan die aangeven dat grote gezinnen zich vooral situeren in de hoge inkomensklassen. Die studie bestaat niet, verklaart Yves Coemans. Hij heeft ernaar gezocht en de Studiedienst van de Vlaamse Regering bezorgde tabellen waaruit duidelijk blijkt dat grote gezinnen ondervertegenwoordigd zijn in de twee hoogste inkomenskwintielen. Ze zitten vooral in de middenklassen en de lagere inkomensgroep. De Gezinsbond vreest dat zij het moeilijk krijgen om nog hun kindervens te realiseren, zeker als de kinderen opgroeien en willen studeren.

Frederic Vanhauwaert zal de lijst bezorgen met vragen die in de armoedetoets niet aan bod zijn gekomen.

De vraag of er een politieke voorafname was bij de armoedetoets, vindt de spreker vreemd. Er is een zeer groot realisme in de beschouwing van armoedetoetsen en politiek. Politiek neemt beslissingen en de armoedetoets is een proces dat daarrond hangt. In het regeerakkoord wordt de richting aangegeven. Tegelijk sluit dat niet uit dat bij totstandkoming van een conceptnota en de respectieve armoedetoets alsnog een aantal berekeningen worden gemaakt die een andere kant uitgaan, en dat men kwalitatieve gegevens verzamelt om dan het gekozen pad te motiveren. Een armoedetoets is voor het Netwerk tegen Armoede een proces en een dialoog waarbij onderweg de bijsturing gebeurt op basis van input. Dat zijn de beste armoedetoetsen. Een document achteraf met heel veel kritiek, is dat niet. Het is ook in die zin dat het allemaal anders gelopen is. Het gaat om een politiek heel gevoelig dossier en er worden sterke keuzes gemaakt. Extra berekeningen en antwoorden moeten kunnen, maar men kijkt uit naar het

verdere proces en vooral naar de alarmbelprocedure. Daarbij kan worden bekeken hoe iedereen moet krijgen waar hij recht op heeft. Het Netwerk tegen Armoede wil zien hoe het een bijdrage kan leveren.

Het Netwerk tegen Armoede is niet gekant tegen tegemoetkomingen aan pleegouders en dergelijke, maar in diverse dossiers gaat het enkel over hen. Men wil niet dat de biologische ouders uit beeld verdwijnen. Verschuiving van het budget van de ene naar de andere partij, lijkt geen goede zaak. Er moet worden geïnvesteerd in de situatie van de natuurlijke ouders om gezinnen weer bij elkaar te kunnen brengen. Alles helt te veel over naar aandacht voor pleegouders.

Arne Proesmans heeft geen cijfers over de terugvordering van te veel uitbetaalde kinderbijslagen. De organisatie produceert geen cijfers, maar werkt met ervaring van mensen. Van daaruit lijkt het alvast zo dat mensen zich soms niet bewust zijn van het feit dat ze de plicht hebben om bijvoorbeeld bij een wijziging in de gezinssituatie bepaalde informatie door te geven aan het kinderbijslagfonds. Ze krijgen terugvorderingen in de bus, maar er was geen kwade wil. Ook bij mensen van wie een tijdlang de werkelijke verblijfplaats onduidelijk is, en het kinderbijslagfonds dat dus niet voldoende heeft opgevolgd of verwerkt, is het al gebeurd. Bij hersamenstelling van een gezin en niet-onmiddellijke aanpassing van het domicilie ook. Er zijn tal van voorbeelden van mensen die nalatig of niet genoeg met hun administratie bezig zijn. Er is kwade wil, maar er zijn ook andere situaties. Het systeem anticipeert vaak niet voldoende. In een gezin in een precaire situatie wordt elke cent die binnenkomt ook uitgegeven. Terugvordering leidt alleen tot schulden.

Bij de tarieven van de kinderopvang veronderstelt Arne Proesmans dat men op een trickledowneffect rekent, waarbij er verschuivingen tussen groepen optreden. Hij doet er geen uitspraak over, omdat de mensen met wie het Netwerk tegen Armoede te maken krijgt, amper van de sector gebruikmaken. De politiek moet uitmaken in hoeverre men erin wil investeren, maar werk maken van armoedebestrijding betekent zeker niet dat men dat budget in de kinderbijslag gaat halen. Wat in de kinderopvang gebeurt, beschouwt de spreker niet als armoedebestrijding. Het Netwerk tegen Armoede heeft altijd gesteld dat het om vrij besteedbare kinderbijslag moet gaan. Het kan nooit de bedoeling zijn dat gezinnen dat budget aan kinderopvang moeten besteden, ook niet in de gesubsidieerde kinderopvang. Net als voor kleuteronderwijs, gelden daar andere dan financiële redenen.

Om de laagste tarieven in de kinderopvang te krijgen, moet men doorgaans langs bij het OCMW. Sommige OCMW's passen dat dan automatisch toe en andere niet. Er moet eenvormigheid zijn. Dat alles hoort Arne Proesmans graag, maar men vergeet de mensen die niet eens tot bij een OCMW geraken. Dat is de overgrote groep die vroeger van dat laagste tarief gebruikmaakte. Het probleem zit daarvoor: men zou opnieuw het laagste tarief automatisch moeten toekennen aan de mensen met de laagste inkomens. Er wordt een heel systeem ontworpen en bijgevolg moet men kunnen vermijden dat mensen met de laagste inkomens door de hele molen van OCMW's moeten.

Wat betreft de aanvragen voor kinderen met een handicap, gaat het net zo goed over mensen die hun rechten niet kennen als over het feit dat niemand hen op de hoogte stelt. Als dat wel gebeurt, dan is er niemand die hen helpt om het tot een goed einde te brengen. Zo raken dossiers niet afgerond. Het gaat om proactieve dienstverlening en de strijd tegen non-take-up. Er ligt een opdracht voor de OCMW's vanuit hun maatschappelijke dienstverlening inzake het uitputten van rechten. Als er een groep bekend is die niet geniet van de verhoogde kinderbijslag, dan moeten de databanken waarin ze wel al opgenomen zijn, ook gebruikt worden om de raderen in gang te zetten. Zeker met het oog op de automatische koppeling van het basisondersteuningsbudget is dat van belang. Voor wat de

sociale zekerheid betreft, zou er ook een probleem zijn met de onderbezetting van artsen die de dossiers behandelen. Ook dat vergt investering.

Het lijstje met onbeantwoorde vragen gaat terug op de scenario's die vooraf zijn uitgeschreven door het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck op vraag van het kabinet-Vandeuren en Kind en Gezin. Ze zijn pas in de loop van de bespreking van de conceptnota vrijgegeven. Toen waren de grote budgettaire beslissingen al genomen. Men had het constructiever gevonden als die discussie breder gevoerd was.

De alternatieven staan op papier en zijn door het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck uitgeschreven, met de respectieve armoederisico's. Het Netwerk tegen Armoede vraagt om meer armoedebestrijding, zonder meer. Tegelijk maakt men zich daar vooral ongerust over de deeldoelgroepen die niet becijferd zijn omdat de wetenschap onvoldoende kan generaliseren. Algemene conclusies zijn niet mogelijk maar de casuïstiek laat wel toe realiteiten te zien waar die wetenschappelijk niet vertaald worden. Er zijn ook methodologische moeilijkheden met gegevens die men niet kan gebruiken. Dat staat allemaal in het document over de armoedetoets van Kind en Gezin dat bij het ontwerp van decreet wordt gevoegd.

Het Netwerk tegen Armoede is tevreden dat de toeslagen voor halve wezen niet langer wegvallen bij een hersamenstelling. Het voorkomt vele drama's.

Voor de werkende armen in het algemeen is er een – positieve – inhaaloperatie: voor koppels, zelfstandigen en dergelijke. Voor eenoudergezinnen waar niet zelden alleenstaande moeders in zeer onregelmatige stelsels werken, is geen extra inspanning geleverd voor de bestaande gezinnen. Zij blijven dezelfde toeslag ontvangen maar lopen een enorm armoederisico. Dat beschouwt het Netwerk tegen Armoede als een gemiste kans.

De cijfers laat Arne Proesmans liever aan de wetenschappers over. Hij begrijpt dat het niet gaat om een eindpunt na 20 jaar overgangperiode, maar wel om een foto in de tijd net na de hervorming. Omdat er te veel onzekere variabelen zijn, heeft men zich niet gewaagd aan een simulatie van de overgangperiode. Veel blijft zo in het ongewisse, bijvoorbeeld voor een gezin dat in het begin twee jonge kinderen heeft en erop vooruitgaat, maar dan nog een kind krijgt of zijn inkomenssituatie ziet fluctueren. Niemand heeft berekend wat dat met het armoederisico doet.

De spreker is tevreden dat hij de regeling inzake rang verkeer had begrepen.

Koen Mortier legt uit dat het voordeel van het bestaande systeem is dat meer dan 99 percent van de kinderen al is opgenomen in een kinderbijslagfonds. Een miniem percentiel is dat niet. De spreker gaat ervan uit dat Vlaanderen, Wallonië en Brussel op één lijn zitten om te starten met een bevrozing. Dat houdt in dat elk kind dat gekend is bij een kinderbijslagfonds, publiek of privé, de facto één jaar aangesloten blijft bij dat fonds. Als er nieuwe kinderen komen en het gezin is gekend, pikken elektronische fluxen die nieuwe kinderen meteen op. Zonder enige vraag om kindergeld of kraamgeld zullen ze dan uitbetaald worden.

De groep van gezinnen waarvan het eerste kind vanaf 1 januari 2019 wordt geboren, zal initieel zeer beperkt zijn. Er zijn mogelijkheden via diverse systemen. Men kan werken met een geboortedatabank die gelinkt wordt vanuit Kind en Gezin, en signaleren dat het gezin een kinderbijslagfonds moet kiezen. Dat kan via een onlineplatform zodat met één klik de communicatie met het gekozen kinderbijslagfonds opgestart wordt. De vier overblijvende kinderbijslagfondsen worden bovendien geïntegreerd in de Huizen van het Kind. Daar zitten

netwerken van vroedvrouwen en groepspraktijken. Daar kan ook de nodige informatie worden meegegeven.

Als na één maand geen keuze wordt gemaakt tussen private of publieke actor, dan kan het dossier automatisch doorverwezen worden naar de publieke kas. Dat is dan een restkas of een vangnet voor wie nalaat een keuze te maken. Zo worden ze snel ondervangen. Na een tijd bestaat dan de mogelijkheid om alsnog te kiezen voor een ander bijslagfonds. Dat is vergelijkbaar met de verplichte aansluiting voor een werkgever die bij niet-keuze automatisch bij FAMIFED terecht komt, maar na beperkte tijd alsnog kan kiezen. Dat moet de take-up grondig garanderen.

De fusies en hervormingen zijn haalbaar en wenselijk. Vlaanderen staat er het best voor, zeker omdat de uitbetalingsactoren samen met het transitie management bij Kind en Gezin in 2016 al de voorbereidende fase hebben ingezet. Struikelblokken en prioriteiten zijn gedetecteerd en geïnventariseerd, ook op vlak van ICT en programmatie. Haalbaar is het zeker. Of het wenselijk is, zal allicht bij de kleinere actoren die niet aan de voorwaarden voldoen op een andere visie stuiten. Dat men naar een beperkt aantal actoren evolueert, is een tegemoetkoming aan het feit dat de portefeuille van een groot kinderbijslagfonds in drieën wordt gesplitst waardoor het schaalvoordeel ook in drieën wordt gedeeld. Door de hersamenwerkingsoperatie tussen concullega's is er een voldoende grote massa om schaalvoordeel te zoeken. Dat staat los van het feit dat kleinere spelers niet zouden samenwerken. Er zijn al twee kleinere spelers die jaren samenwerken binnen hetzelfde ICT-pakket. Gemeenschappelijke ICT kan een schaalvoordeel bieden voor alle publieke en private spelers.

Kinderbijslagfondsen zijn nodig. Meer dan één ook. Er moet geen amalgaam zijn, maar wel een kritische massa om de concurrentiespanningen intact te houden, en de kwaliteit op peil te houden. Het product is identiek. De kwaliteit van dienstverlening is daardoor cruciaal en maakt het onderscheid. Responsabilisering bestaat vooralsnog enkel voor private actoren en niet voor de publieke, hoewel ook dat impact heeft op de betoelaging. Sinds 2016 wordt het publieke fonds aan dezelfde kwaliteitscriteria afgewogen. Dat cijfer en het rapport wordt ook bekendgemaakt in het beheerscomité van FAMIFED. Er zit een groot verschil op. De betoelaging is evenwel niet navenant. Private fondsen schieten er bij een slecht rapport een deel van de betoelaging bij in. Het publieke fonds niet. Dat wordt verklaard door de zogenaamde moeilijke groepen. Er wordt eveneens verwezen naar de gewaarborgde gezinsbijslag. Dat maakt evenwel maar een fractie uit van de totale portefeuille van het publieke fonds. Bij de opsplitsing van gewone basisbijlagen en sociale toeslagen, die toch een moeilijkheidsgraad hebben, gaat het om een verschil van slechts luttele procenten tussen privaat en publiek. Toch liggen de resultaten van de private fondsen op 95 tot 98 percent terwijl dat voor het publiek fonds rond de 80 percent schommelt. De private fondsen zijn nodig, al was het maar om de publieke kas onder druk te zetten om kwaliteit te blijven leveren.

Koen Mortier is in gesprek met de drie regio's en stelt dat Vlaanderen ook qua betrokkenheid voorop staat. Om de twee weken is er overleg samen met het transitie management van Kind en Gezin, dat de regulatorrol opneemt. Er is ook een rol weggelegd binnen het EVA voor de vier private actoren. Zo wordt ook hun stem gehoord binnen het Vlaamse beheersorgaan.

Sinds er sprake was van de oprichting van het ad-hoccomité binnen het kabinet-De Block, is al gevraagd om de private actoren ook uit te nodigen op de gesprekken over het samenwerkingsakkoord. Dat is altijd geweigerd: enkel FAMIFED heeft toegang. De private actoren kunnen enkel advies verstrekken, maar hebben geen impact. Er zijn al voorstellen gelanceerd over de reserves. Een

samenwerkingsakkoord vergt een akkoord met de drie regio's en het ligt voor één regio moeilijk. Dat baart zorgen. Men zal uiteindelijk zelf stappen moeten zetten en de eigen reserves volgens eigen objectieve parameters verdelen. Daarbij kan men uitgaan van de voorstellen van de Vlaamse Regering. Het akkoord zou tegen eind oktober, begin november 2017 een feit moeten zijn.

De fondsen voeren uit wat hen in omzendbrieven wordt opgedragen. Ze worden inderdaad geconfronteerd met schrijnende situaties. Koen Mortier kan het Netwerk tegen Armoede gedeeltelijk geruststellen: er zijn omzendbrieven die de fondsen de mogelijkheid geven om niet terug te vorderen als aan een aantal voorwaarden is voldaan. Met de gezinnen wordt ook alles doorgenomen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen twee soorten debet: een fout van het fonds of een nalatigheid van het gezin. Als er sprake is van een fout van het kinderbijslagfonds, dan kan er maximaal 10 percent ingehouden worden op de lopende kinderbijslag. Ook bij een fout van het gezin, kijkt men naar haalbaarheid. Men zet niet zonder meer de kinderbijslag stop. Meestal komen wijzigingen intussen niet langer op formulier, maar via elektronische fluxen binnen en wordt alles snel opgepikt. Voor wie gaat samenwonen en dat pas na drie maanden meldt, kan het fonds niet anders dan retroactief vaststellen dat het niet langer om een eenoudergezin gaat. Dan moet de wetgeving toegepast, zo niet ondergaat het fonds een bestraffing van de controlediensten van FAMIFED. Sommige dossiers keren ook wel eens terug.

Arne Proesmans zegt dat in de armoedetoets op de Vlaamse sociale bescherming is gesuggereerd om in geval van behartenswaardige situaties voor oplossingen te zorgen. De spreker hoopt dat die meegenomen kunnen worden in de nieuwe regelgeving.

Koen Mortier stelt nogmaals dat de private kinderbijslagfondsen in dat verband niet betrokken zijn. Ze proberen wel te waarschuwen als er signalen zijn.

Bart Van Malderen merkt op dat het feit dat de verworven rechten als positief worden onthaald, voor wie een hervorming op stapel zet, een belletje moet doen rinkelen. Men is duidelijk wat bang voor wat komt. Er zijn risico's gekoppeld aan de hervorming.

Hij is tevreden dat uit de berekeningen blijkt dat er 50 miljoen euro meer is bespaard dan de 142 miljoen euro die de Vlaamse Regering terugzet na niet-indexering. De stelling dat er budget vrijkomt naarmate er meer gezinnen volledig in het nieuwe systeem zitten, houdt impliciet in dat er geld uit het systeem getrokken wordt tegenover de bestaande situatie. Dat is een besparing in plaats van een hervorming.

Arne Proesmans geeft aan dat Kind en Gezin voor die cijfers zorgde door simulatie.

Bart Van Malderen concludeert dat het bestaande systeem duurder is dan het nieuwe en er bijgevolg bespaard wordt.

Yves Coemans bevestigt nogmaals de cijfers voor gezinnen vanaf vier kinderen. Geen van de drie inkomenscategorieën (lage inkomens, middenklasse en hoge inkomens) gaan erop vooruit, maar allemaal zullen ze minder krijgen dan gelijksoortige gezinnen vandaag. Dat heeft naast het wegvallen van de rangtoeslagen vooral te maken met de afwezigheid van leeftijdsbijlagen, wat de Gezinsbond betreurt.

V. Uiteenzetting door Caroline Deiteren, Federatie Kinderopvang, UNIZO

Caroline Deiteren legt uit dat de Federatie Kinderopvang, een sectororganisatie van UNIZO, zich richt tot alle kinderopvanginitiatieven. UNIZO en de Federatie Kinderopvang hebben een gemeenschappelijke visie over kinderopvang en kinderbijslag.

1. Kinderopvangtoeslag

De kinderopvangtoeslag zal worden toegekend aan elk kind dat naar de voorschoolse kinderopvang gaat in de trappen 0 en 1, de niet-inkomensgerelateerde kinderopvang. Het subsidiesysteem van de kinderopvang telt vier stappen. Trap 1 bevat alle vergunde kinderopvangplaatsen waarvoor de Vlaamse Gemeenschap een basissubsidie toekent. Het gaat echter om een gesloten enveloppe die slechts een keer per jaar opengesteld wordt. Daardoor kunnen nieuwe initiatieven de basissubsidie niet onmiddellijk krijgen. Zij vallen dan terug op trap 0. In trap 2 is er ook een gesloten enveloppe voor de organisatoren die met inkomenstarief werken. Niet alle organisatoren van kinderopvang kunnen instappen in het inkomenstarief. Trap 3 geeft daar bovenop nog een subsidie voor kwetsbare gezinnen. Ook dit is een gesloten enveloppe. De toeslag van 3,17 euro zal worden toegekend voor elke opvangdag tot het kind naar de kleuterschool gaat om de deelname aan de kinderopvang te stimuleren. Uit wetenschappelijke studies blijkt immers dat de kinderopvang positieve pedagogische en sociale effecten heeft. Dit trapsysteem is historisch gegroeid. Het is ook verbonden met andere loon- en arbeidsvoorwaarden. Dat zorgt voor heel wat verschillen in de kinderopvang.

Voor nieuwe ondernemers is het niet evident om actief te worden in de kinderopvang. Er is immers concurrentie vanop de trappen 2 en 3 die hun tarieven lager kunnen en moeten houden door de grote subsidie. De Federatie Kinderopvang heeft leden die met een vrije prijs werken, op de trappen 0 en 1, en leden die actief zijn op de trappen 2 en 3. De meeste leden zijn van oordeel dat alle initiatieven met inkomenstarieven moeten kunnen werken. Dat moet leiden tot een gelijk speelveld voor de ondernemers in de sector en tot gelijkberechtiging van de ouders. Ouders met een laag inkomen vinden immers niet altijd een plaats op de trappen 2 en 3.

Het is positief dat de overheid de problematiek van de sector erkent en daar iets aan wil doen. De kinderopvangtoeslag zal de ongelijkheden in de sector echter niet volledig oplossen. Men zal de impact van de kinderopvangtoeslag moeten monitoren op het vlak van de prijsvorming, de concurrentiepositie en de bezetting op de trappen 0 en 1. Het is de bedoeling om de betaalbaarheid van de opvang op de trappen 0 en 1 te verbeteren. Voor de ondernemers op de trappen 0 en 1 is het echter niet evident om hun initiatief financieel leefbaar te houden.

De praktische organisatie van de kinderopvangtoeslag gaat uit van een toeslag per opvangdag. In de maand na de prestatie zullen de ouders uitbetaald worden. De vraag is hoe de informatie over het concrete aantal opvangdagen zo snel mogelijk kan doorstromen naar de overheid. De factuur van de ouders geeft al een indicatie van het aantal opvangdagen. Er is wel een afwijking wanneer met forfaits wordt gewerkt. Als men rekening wil houden met het exacte aantal afwezigheden, is er echter bijkomende IT nodig. Daarvoor denkt men aan identificatietools, tot en met het nemen van vingerafdrukken van kinderen. De kosten van een dergelijk complex systeem wegen echter niet op tegen de voordelen.

2. Sociale toeslagen

UNIZO is tevreden dat de sociale toeslagen toegekend zullen worden op basis van het inkomen van de ouders en niet op basis van hun sociaal-professionele statuut. Zelfstandigen met een laag inkomen zullen ook in aanmerking komen voor sociale toeslagen. Het is ook belangrijk om rekening te houden met inkomenssommelingen. Daarvoor zou het bestaande systeem van de kinderbijslag doorgetrokken moeten worden. UNIZO pleit ook voor een differentiatie en uitfasering van de toeslag. In zijn advies bekijkt de SERV de sociale toeslag in functie van het aantal kinderen in het gezin en van het gezinsinkomen. Werken met vaste bedragen zonder uitfasering, kan effecten hebben die door de gezinnen als onrechtvaardig worden ervaren.

3. Kleutertoeslag

De vraag rijst of een beperkt jaarlijks bedrag een voldoende incentive is om zoveel mogelijk kleuters te laten participeren aan het kleuteronderwijs. Misschien is het vooral belangrijk om meer in te zetten op sociaal werk. De SERV heeft een alternatief geformuleerd voor de kleutertoelage. Ten eerste stelt de SERV voor een universele participatietoelage in te voeren voor de leeftijdperiode van twee tot vijf jaar. Op dit ogenblik schommelen de bedragen namelijk sterk in die leeftijdperiode. De bijkomende kleutertoelage blijft in dat voorstel beperkt tot de kwetsbare groepen, de kleuters met een schooltoelage.

4. Kinderbijslagfondsen

De kinderbijslagfondsen werken samen met Kind en Gezin aan een goed en correct uitbetalingssysteem. De deadline van 1 januari 2019 kan echter krap worden. Het gevaar bestaat dat Brussel niet gelijktijdig uit het systeem stapt. Het feit dat een werknemer in Brussel woont kan voor de werkgever betekenen dat hij ook bij het Belgische systeem voor kinderbijslag aangesloten dient te blijven. Op het federale niveau zijn er ook nog discussies over de verdeling van de reserves van de kinderbijslagfondsen. De kinderbijslagfondsen zullen in de toekomst wellicht efficiëntiewinsten boeken. In de beginfase zal dat moeilijker zijn. Dan zullen er immers ook bijstellingen moeten gebeuren.

VI. Uiteenzetting door Jos Geysels, voorzitter, en Stijn Gryp, lid van de stuurgroep, Decenniumdoelen 2017

Jos Geysels legt uit dat Decenniumdoelen 2017 een breed samenwerkingsverband is waarin alle belangrijke armoede- en welzijnsorganisaties in Vlaanderen en de drie arbeidersbewegingen samenwerken. Bij de oprichting in 2007 was het de bedoeling om, in navolging van de millenniumdoelstellingen van de Verenigde Naties, de armoede in Vlaanderen te halveren op zes indicatoren. Op basis daarvan wordt elk jaar een armoedebaarometer gepubliceerd. Recent verscheen ook een publicatie over tien jaar armoedebeleid.

1. Kinderarmoede: de uitdaging

Op 1 januari 2019 treedt een nieuw decreet in voege voor de kinderbijslagen. In het Pact 2020 namen de vorige en de huidige Vlaamse Regering zich voor om de kinderarmoede te halveren op tien jaar tijd. In werkelijkheid is er echter bijna een verdubbeling geweest.

2. Kinderbijslagen en armoedebestrijding

Armoede kent vele uitingen en dimensies maar het is vooral een probleem van lage inkomens. Om de armoedecijfers te doen dalen is een structureel en becijferd beleid nodig. Dat heeft te maken met beleidsinstrumenten en investeringen. Op dit moment liggen de sociale minima significant onder de armoededrempel. De marge om de bodembescherming substantieel op te tillen tot boven de armoedegrens is blijkbaar klein. Daarom focust Decenniumdoelen 2017 voortdurend op een heroriëntering van het beleid binnen bestaande budgetten. Zo valt het argument van de kleine budgettaire marge weg.

Men spreekt over kinderarmoede, maar armoede is een probleem op gezinsniveau. Daarom merken de meeste cursussen over sociale zekerheid terecht op dat kinderbijslagen een relatief efficiënt en effectief middel zijn om armoede te bestrijden. Sommige van deze principes staan ook opgesomd in de conceptnota. De kinderbijslagen hebben een directe impact op het gezinsinkomen, ze zijn gerelateerd aan kinderen, het is een regelmatig en voorzienbaar inkomen, ze worden over het algemeen goed besteed voor de opvoeding en de kosten van kinderen, en er is geen relatie met de inactiviteitsval. Kinderbijslag is een structurele hefboom om iets aan armoede te doen. Die gedachte staat ook in het regeerakkoord.

3. Kan de kinderbijslag versterkt worden?

Stijn Gryp vult aan dat het samenwerkingsverband Decenniumdoelen 2017 enkele jaren geleden al onderzocht heeft hoe de kinderbijslag meer effect kan hebben in het kader van de armoedebestrijding. Op basis van studies en van de inbreng van experts werd een aantal belangrijke voorwaarden geformuleerd.

Ten eerste zou de kinderbijslag welvaartsvast moeten zijn. Dat is al decennialang niet meer het geval. Een indexering volstaat niet. Ten tweede moet er rekening worden gehouden met de reële kostenevolutie van kinderen, naargelang hun leeftijd. Nu geldt het principe dat ieder kind gelijk is. Voor een ouder kind is echter meer geld nodig dan voor een jonger kind. Ten derde zouden de sociale toelagen effectiever moeten zijn. Binnen het huidige systeem komen deze toelagen slechts een beperkte groep ten goede omdat ze toegekend worden op basis van het sociaal-professioneel statuut van de ouders. Gezinnen in collectieve schuldenregeling of in een gelijksoortige sociaaleconomische situatie zouden ook toegang moeten krijgen tot de sociale toeslag. Het bedrag dat in het budget van de kinderbijslag besteed wordt aan sociale toelagen zou verdubbeld moeten worden om een belangrijk effect te realiseren op de kinderarmoede. Ten slotte moeten de verliezende gezinnen worden opgevangen. Bij een hervorming is het zelden zo dat iedereen wint.

4. Evaluatie ontwerp van decreet

Voldoet het ontwerp van decreet aan die voorwaarden? De budgettaire inspanningen leiden niet tot een fundamentele daling van de (kinder)armoede. Er is een algemeen effect van 1,5 procent. Bij de gezinnen met het grootste aantal kinderen en bij de eenoudergezinnen daalt de armoede niet significant.

Er zijn ook enkele positieve elementen. De kinderbijslag wordt een recht van het kind. Er is een algemeen basisbedrag. De doelgroep van de sociale toelagen breidt uit. De school- en participatietoelagen worden in de kinderbijslag geïntegreerd. Aan het nieuwe kinderbijslagsysteem of het Groeipakket is een hoger budget toegekend. Ten slotte wordt het geld van de indexsprongen gebruikt voor het nieuwe systeem. Dat betekent natuurlijk dat de huidige gezinnen betalen voor het toekomstige systeem.

Op een aantal negatieve elementen gaat hij nog wat dieper in. De daling van de armoede is voor veel gezinnen vooral een gevolg van de selectieve participatietoelagen, de huidige schooltoelagen. Dat blijkt uit de armoedetoets uitgevoerd door het team van professor De Coster van de KU Leuven. Nochtans kosten deze selectieve participatietoelagen slechts 126 miljoen euro. De kinderbijslagen kosten 3,4 miljard euro.

Het budget voor sociale toeslagen in de pijlers 1 en 2 van de kinderbijslag is immers onvoldoende om een effectieve daling van de armoede te realiseren. Het aandeel van de sociale toeslagen is weliswaar gestegen van 3,4 naar 8,9 procent. De groep gezinnen die recht heeft op die sociale toeslagen is echter ook spectaculair gestegen. Vandaag gaat het om 114.000 kinderen. In de toekomst zal het gaan over 221.000 kinderen. De sociale toeslagen zijn ook bedoeld als een gedeeltelijke compensatie voor de afgeschafte rangtoelagen. Door de rangtoelagen gaan de hogere bedragen in het huidige systeem vooral naar de grotere gezinnen die ook een groter armoederisico lopen. De uitbreiding van de doelgroep van de sociale toeslagen komt ook ten goede aan de driekindgezinnen met een inkomen tot 60.000 euro. Deze inkomensgrens ligt bijzonder hoog. In dat geval rijzen vragen bij de effectiviteit van de sociale toeslag in het kader van de armoedebestrijding. In de universele participatietoelage zit er geen selectiviteit. Er zijn ook enkele toeslagen met onduidelijke doelstellingen. Men kan zich bijvoorbeeld afvragen hoe effectief de kinderopvangtoelage is voor de armoedebestrijding. De meeste mensen die gebruikmaken van de kinderopvang in trap 1 zijn betere verdienen. Decenniumdoelen 2017 gaat akkoord met de doelstelling om de kleuterparticipatie te laten stijgen. Op dit ogenblik ligt de kleuterparticipatie vanaf de leeftijd van drie jaar echter al boven de 95 procent. Zal een universele toeslag het verschil maken voor die resterende 5 procent? Daarom pleit Decenniumdoelen 2017 voor selectieve participatietoelagen. Het ontwerp van decreet formuleert geen oplossing voor grote gezinnen of voor eenoudergezinnen. Het afschaffen van de leeftijdstoelagen is evenmin een positief element. Ten slotte zijn de inkomensgrenzen te beperkt.

5. Aanbevelingen

Het is belangrijk om armoedebestrijding ernstig te nemen. Met de kinderbijslag kan men op dat vlak heel wat realiseren. Decenniumdoelen 2017 vraagt naar meer selectiviteit in de participatietoelagen. Er is ook een groter budget nodig voor selectiviteit. Er is een heroriëntering nodig van de middelen voor onduidelijke doelstellingen. Trapsgewijze inkomensgrenzen kunnen zorgen voor een betere uitfasering van de gezinnen die een sociale toeslag krijgen.

Jos Geysels parafraseert een zin uit het regeerakkoord die ook hernomen wordt in de conceptnota. De nieuwe Vlaamse bevoegdheden, waaronder de kinderbijslag, kunnen fungeren als hefboom in het kader van een armoedebeleid. Daarop wil de Vlaamse overheid massaal inzetten.

De spreker erkent dat de kinderbijslag een hefboom is. Uit zijn kritiek blijkt evenwel dat men er niet maximaal op ingezet heeft. Deze hervorming is een unieke kans op een heroriëntering van de bestaande enveloppe, met als gevolg een significante daling van de kinderarmoede op relatief korte termijn. Daarom dringt hij aan op het verankeren van de welvaartsvastheid in dit systeem. Hij vraagt ook om wetenschappers de opdracht te geven om een aantal scenario's uit te werken, die variëren van honderd procent universaliteit tot honderd procent selectiviteit. Wellicht kan men zich beperken tot een actualisering van de studie die in 2013 werd gemaakt door het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck. Dat zal de parlementsleden sterken bij de uiteindelijke stemming over dit belangrijke ontwerp van decreet.

VII. Uiteenzetting door Jos Verrelst, product owner Groeipakket, Cegeka

Jos Verrelst legt uit dat hij zich toelegt op de implementatie van het Groeipakket, dat uit twee grote domeinen bestaat, de operator en de regulator. De operator is degene die het Groeipakket uitbetaalt aan de gezinnen. Zijn opdracht is het beheren van alle informatie van de betrokken actoren, het onderbouwen en berekenen van de rechten en, hieraan gekoppeld, de communicatie met de gezinnen. De regulator stelt de regelgeving op en vertaalt die naar de uitvoering. Hij ziet toe op een correcte toepassing. Een doorgedreven automatisering is belangrijk voor een efficiënte invulling. Op dit ogenblik is Cegeka bezig met de uitbouw van KRING, een Vlaams messagebrokersysteem om alle elektronisch beschikbare informatie te verdelen onder de uitbetalingsactoren. Hieraan is een verwijzingsrepertorium verbonden waarin alle actoren, kinderen en personen uit de omgeving van de kinderen, opgenomen zijn, met hun specifieke rol. Aan KRING is het MAGDA-platform van het Agentschap Informatie Vlaanderen gekoppeld, het Vlaamse platform voor informatiedeling. Dat is op zijn beurt gekoppeld aan een hele reeks federale informatiebronnen. Met deze informatie moeten de processen maximaal geïnformatiseerd worden.

In totaal zijn er 42 beschikbare of op termijn beschikbare informatiestromen. Daarvan zijn er 33 gerelateerd aan personen. Het gaat om informatie van federale of Vlaamse informatiebronnen, die op een geautomatiseerde manier binnengehaald wordt. Achttien van die informatiestromen worden reeds gebruikt op het Vlaamse niveau. In de context van het Groeipakket worden daar vijftien nieuwe stromen aan toegevoegd. Er zijn ook berichten om te communiceren met de centrale informatiebronnen van de andere deeltentiteiten, in het kader van de cumulatedetectie. Er wordt ook een set van informatiestromen gebouwd om de informatie in het Vlaams Kadaster Groeipakket steeds actueel te houden.

In de toekomst zullen er vijf uitbetalingsactoren zijn, vier private en een publieke. Deze actoren zullen werken met een gezamenlijke betaalmotor, de Groeipakketapplicatie. Deze bevat alle functionaliteiten nodig voor het beheer van de actoren en de informatie nodig voor de berekening en de tijdige uitbetaling van de rechten. Het systeem bevat de nodige beveiliging om het respect voor de privacyregels te garanderen. Ook de communicatie met de gezinnen en met de andere dienstverleners zal deel uitmaken van het systeem. Ten slotte zal het ook mogelijk zijn om de ten onrechte uitgekeerde bedragen en de bedragen die niet bestemd kunnen worden te beheren.

Aan deze Groeipakketapplicatie wordt een aantal andere modules gekoppeld die de verschillende uitbetalingsactoren moeten toelaten om hun dienstverlening te customiseren. Er is ook voorzien in een centrale informatieopslag. Er zijn ook middelen uitgetrokken voor het migreren van de bestaande kinderbijslagtoepassingen naar het Groeipakket voor de dossiers die overgedragen moeten worden naar het Vlaamse niveau. Dat geheel is de XGPA, de extended Groeipakketapplicatie.

In mei 2016 is begonnen met de ontwikkeling van KRING en van het Vlaams Kadaster Groeipakket. Dat werk is al vrij ver gevorderd. In april 2017 is begonnen met de ontwikkeling van het Groeipakket, de centrale betaalmotor. Onlangs is de gefaseerde migratie naar het Groeipakket van start gegaan. Ook de informatie die naar het Groeipakket kan migreren, neemt toe. Tegen eind januari 2018 moet de applicatie in staat zijn om de rechten van het Groeipakket te beheren, te berekenen en uit te betalen. Tegen eind april 2018 zou er een volledig werkende applicatie moeten zijn. Tegen eind augustus 2018 moeten alle migratieactiviteiten klaar zijn. De resterende tijd zal worden gebruikt om de

dossierbeheerders binnen de uitbetalingsactoren op te leiden om met het Groeipakket te werken. Dat zal uiteraard gekoppeld worden aan een opleiding over de nieuwe regelgeving. Op 1 januari 2019 zou het nieuwe systeem in productie moeten gaan.

Bij de ontwikkeling van de IT-oplossing worden de elementen waarover al enige zekerheid bestaat het eerst aangepakt. De conceptnota en het voorontwerp van decreet bevatten al enige informatie en met het uitschrijven van de besluiten van de Vlaamse Regering komt er gaandeweg meer duidelijkheid. Er is een intensieve samenwerking met de vertegenwoordigers van de huidige kinderbijslagfondsen. Vertegenwoordigers van het publieke fonds zijn permanent aanwezig bij de programmering om sturing en inhoud te bieden. Zij krijgen ook als eersten de resultaten te zien. De functionaliteiten worden gefaseerd ontwikkeld en via demo's ter beschikking gesteld van de toekomstige gebruikers. Vervolgens worden er testsessies georganiseerd met vertegenwoordigers van de fondsen en individuele testsessies met elk van de uitbetalingsactoren. Dat proces blijft zich herhalen tot de hele toepassing klaar is eind april 2018. Het gaat telkens om een periode van twee weken. In het begin van elke periode worden de specificaties in detail bekeken, daarna volgt er een opvolging en op het einde een evaluatie.

Thans is er een Groeipakket waarmee de elementaire dossiers beheerd kunnen worden, de rechten berekend en eenvoudige betalingen uitgevoerd door middel van overschrijvingen. Het wordt stelselmatig verbreed door alle nodige functionaliteit te integreren en door andere betalingswijzen toe te voegen. Het zal maximaal automatisch ondersteund worden door gegevensstromen uit Vlaamse en federale informatiebronnen, wat moet leiden tot een volledig werkende toepassing. Cegeka werkt dus tegelijk aan de coreapplicatie, het Groeipakket en aan de extensie ervan. Aan KRING worden extra gegevensstromen toegevoegd om automatiseren mogelijk te maken. Ook het Vlaams Groeipakketkadaster wordt verder uitgebouwd.

VIII. Vragen van de leden

Elke Van den Brandt weet dat er nog een samenwerkingsakkoord moet worden afgesloten, onder meer over de verdeling van de middelen. Is er al vooruitgang geboekt op dat vlak? Als het samenwerkingsakkoord in oktober 2017 niet rond is, zal men de deadline van 1 januari 2019 niet halen. Wordt de deadline dan opgeschoven? Is er ook een plan B?

In de strijd tegen armoede is dit een historisch gemiste kans. Sommige partijen hebben hard gevochten om van de kinderbijslag een Vlaamse bevoegdheid te maken. Het Vlaamse regeerakkoord kondigt herhaaldelijk aan dat dit zal worden ingezet als een belangrijk instrument voor de armoedebestrijding. Dan is het niet evident om zich tevreden te stellen met een daling van de armoede met 1,5 percent, hoofdzakelijk dankzij de integratie van de studiebeurzen. De spreekster blijft ijveren voor het versterken van de sociale toeslagen. Dat gaat ten koste van de universaliteit maar de beschikbare cijfers verplichten tot die keuze.

Bij de stemming moet de commissie minstens weten welke keuzemogelijkheden er zijn. Groen heeft een scenario voorgesteld waarin de kinderarmoede kan halveren met hetzelfde budget. Ze wil weten of de genodigden ook een dergelijk scenario hebben bedacht. Ze staat achter de suggestie om de alternatieve scenario's te actualiseren als ze niet totaal verouderd zijn.

De indexsprongen in de kinderbijslag leiden tot een besparing van 90 euro per kind per jaar. De Gezinsbond schat dat het gaat om een totaalbedrag van 500 miljoen euro. De meerderheid kondigt aan dat dit geld opnieuw in het systeem

geïnjecteerd zal worden. Dat betekent dat de kinderen die nu in het systeem zitten, inleveren omwille van de volgende generatie. Bovendien dreigt dit een duurder systeem te worden. De huidige enveloppe zal niet volstaan.

Ze erkent dat er middelen nodig zijn om de leefbaarheid van de kinderopvang te garanderen. Het is echter vreemd dat die middelen via de kinderbijslag worden toegekend, en niet rechtstreeks geïnjecteerd worden in het kinderopvangsysteem. Ofwel krijgen ouders een rugzakje om de hele kinderopvang te betalen, wat een totaal andere aanpak is, ofwel worden de beschikbare middelen rechtstreeks in de sector geïnvesteerd. Om de gemaakte afspraken, onder meer de cao's voor de kinderopvang, na te komen, is er volgens het Rekenhof 65 miljoen euro nodig. Die kloof wordt slechts gedeeltelijk dichtgereden. Hoe wil men de rest van de kloof dichtrijden?

UNIZO heeft bedenkingen bij de universele participatietoeslag. Open Vld hecht veel belang aan deze maatregel. Dat is een duur instrument om de laatste 5 percent kleuterparticipatie te realiseren. Experts erkennen dat het een probleem is dat sommige kleuters niet naar school gaan. Om die kinderen te bereiken, kan de overheid beter inzetten op instrumenten zoals brugfiguren. Men kan beter selectief op zoek gaan naar die ouders. Het is geen oplossing om een deel van de kinderbijslag af te nemen.

Ze vindt het een goed idee om de middelen voor de participatietoelagen om te vormen tot leeftijdstoelagen. Welke impact zou dat hebben op de armoede? Kan men het geld van de participatietoelage niet beter investeren in sociale toelagen?

Katrien Schryvers merkt op dat het niet de bedoeling is om nu al het politieke debat te voeren.

De uiteenzetting van de heer Verrelst toont aan dat het gaat om een belangrijke transitie die in goede banen moet worden geleid. De gezinnen rekenen immers op dat bedrag. De omslag naar het nieuwe systeem mag niet tot vertragingen leiden.

De kinderopvangtoeslag moet gezinnen stimuleren om hun kinderen te laten participeren aan kinderopvang, ook in de trappen 0 en 1. De impact ervan op de prijsvorming moet worden gemonitord. Welke impact verwachten de sprekers?

De kinderbijslag wordt een recht van het kind, onafhankelijk van het statuut van de ouders of van het betalen van bijdragen. Tot nog toe vallen de kinderbijslagen weg als de ouders, bijvoorbeeld door een faillissement, geen bijdragen meer betalen. Dat kan achteraf wel geregeld worden via de gewaarborgde kinderbijslag. Op het moment van het faillissement hebben de mensen dat geld echter meer dan ooit nodig.

Het Groeipakket zet sterk in op automatische rechtentoekenning. Welke effecten zal dat hebben op de non-take-up van bepaalde rechten? Hoe zien de sprekers de kostenevolutie van kinderen volgens hun leeftijd? Ze geven de indruk dat de kosten stijgen met de leeftijd. *Katrien Schryvers* benadrukt dat heel kleine kinderen ook extra kosten met zich meebrengen. In de nieuwe regeling is er een belangrijke bijkomende input voor het eerste kind. Zo zullen de kosten van dat kind beter benaderd worden dan door het huidige systeem dat 90 euro per maand betaalt voor het eerste kind.

Lies Jans stelt vast dat de Federatie Kinderopvang positief staat tegenover de kinderopvangtoeslag. De subsidiekloof zal daarmee echter niet worden opgelost. Zijn er signalen dat kinderopvanginitiatieven dat bedrag in de prijs zullen

verrekenen? De kinderopvangtoeslag zal worden berekend op basis van de factuur van de ouders. Kan dat niet beter op basis van de bezetting? Moet men prioriteit geven aan een zo correct mogelijke berekening van de kinderopvangtoeslag? Is dat fraudegevoelig? De Federatie Kinderopvang pleit voor meer differentiatie en uitfasering in het kader van de sociale toeslagen. Dat kan echter leiden tot een administratief complex systeem. Hoe kijkt de federatie daar tegenaan?

Voor haar fractie is de kinderbijslag een element in de gezinsondersteuning dat ook de kinderarmoede moet helpen bestrijden. Het samenwerkingsverband Decenniumdoelen 2017 hanteert een ander uitgangspunt, en stelt dat het aandeel van de sociale toeslagen verdubbeld moet worden. Dat zal leiden tot een vermindering van de basistoelage. Hebben de sprekers dat effect berekend? Wat zou de welvaartsvastheid van de kinderbijslag budgettair betekenen?

Vreest de heer Verrelst niet voor vertraging, bijvoorbeeld omdat Brussel nog niet klaar is met het uitwerken van een visie op de kinderbijslag? Welk effect zal dat hebben op de timing? Kunnen het oude en het nieuwe systeem van de kinderbijslag volledig naast elkaar lopen?

Voor de ontwikkeling van het Groeipakket zijn heel wat bestaande informatiestromen overgenomen. Welke nieuwe informatiestromen zijn ontwikkeld? Zijn er bijkomende informatiestromen nodig voor de ingewikkelder berekeningen?

Tot op welke hoogte is automatische rechtentoekenning mogelijk in het nieuwe systeem?

Bart Van Malderen sluit zich aan bij de oproep om het debat nog niet te voeren en zich in deze vergadering te beperken tot het stellen van vragen. Hij kan echter niet garanderen dat er in zijn vragen geen opiniërende passages zullen zitten.

Sp.a staat kritisch tegenover de wijze waarop deze hervorming verloopt. De hervorming van de kinderbijslag is een unieke kans om de doelstelling te realiseren om tegen 2020 de kinderarmoede in Vlaanderen te halveren. Als men meer dan 3 miljard euro kan inzetten, is een daling van de kinderarmoede met 1,2 procent dan geen te laag rendement? Dat zou betekenen dat deze Vlaamse Regering deze unieke kans niet ten volle benut. Zien de sprekers in de Vlaamse bevoegdheden andere gelijkwaardige hefboomen om die doelstelling te realiseren?

Het inschrijven van welvaartsvastheid is een terugkerend thema in de discussie over de Vlaamse sociale bescherming. Dat zal natuurlijk geld kosten. Op dit ogenblik is bijvoorbeeld het basisondersteuningsbudget voor personen met een handicap niet geïndexeerd.

Hij noteert de oproep om verschillende scenario's over een ander gebruik van de middelen te laten onderzoeken. Kan men dat wat concreter maken?

De Gezinsbond heeft vastgesteld dat het niet-indexeren van de kinderbijslag leidt tot een grotere besparing dan wat er teruggezet wordt in het nieuwe systeem. Is het een goed idee om dat geld selectiever in te zetten?

Op enkele elementen zit zogenaamd 'dead weight'. De schooltoelage en de kinderopvangtoelage op een andere manier inzetten, kan misschien meer effect ressorteren. Als er een hefboom zit in het gedifferentieerde bedrag, dan hoeft misschien niet geraakt te worden aan het universele bedrag.

Mensen die het financieel moeilijk hebben, hebben veel baat bij de kinderbijslag, meer dan in andere landen. De kinderbijslag maakt het verschil tussen armoede

en een risico op armoede. De vrije besteding van de kinderbijslag is heel belangrijk. De te betalen rekeningen zijn namelijk elke maand anders. Wordt die vrije besteding niet uitgehold door de koppeling aan kinderopvang of schoolparticipatie? Is die koppeling geen bestraffing van de ouders voor de tekorten in het aanbod?

Een belangrijke motivering voor de kinderopvangtoeslag is het bevorderen van de participatie aan de kinderopvang van de groepen met een lager inkomen. Hoe ervoor te zorgen dat de nieuwe plaatsen bij voorrang bezet worden door mensen uit de doelgroepen die thans geen toegang vinden tot de kinderopvang? Als dat niet mogelijk is, is het beleid dan niet eerder de kinderopvang van goeude mensen aan het subsidiëren? Zal een verbetering van de betaalbaarheid per definitie leiden tot meer plaatsen of tot verhoogde toegankelijkheid? Hoe kan men garanderen dat de investering in de kinderopvangtoeslag niet automatisch wordt doorgerekend in de prijs? Dan is er geen enkel effect op de inkomenspositie en de participatie. Als die toeslag niet wordt doorgerekend, hoe kan men de financiering van de kinderopvang dan verbeteren?

Op de schooltoeslag zit 'dead weight'. Zal deze financiële stimulans een noemenswaardig effect hebben op de groep die niet participeert aan het kleuteronderwijs?

Voor de reguliere kinderbijslagdossiers is de non-take-up momenteel heel klein. 21 percent van de rechthebbenden op een verhoogde toeslag op basis van een VAPH-dossier vindt echter zijn weg niet. Op het federale niveau was het lange tijd niet mogelijk om de vragen naar verhoogde kinderbijslag op basis van een handicap binnen een redelijke termijn af te handelen. Op een bepaald ogenblik nam men er zelfs de telefoon niet meer op omdat er te weinig personeel was en omdat de computerprogramma's faalden. Denkt men voor deze groepen ook aan automatisatie?

Caroline Deiteren kan niet voorspellen welk effect de kinderopvangtoeslag zal hebben op de prijsvorming en op de toegankelijkheid. Er zijn twee extreme scenario's mogelijk. Het eerste is dat de kinderopvangtoeslag volledig wordt doorgerekend in de prijs, en volledig gebruikt wordt om de leefbaarheid te versterken. Dan kan de toeslag leiden tot bijkomende plaatsen. Het tweede scenario is dat de kinderopvangtoeslag niet doorgerekend wordt in de prijs en volledig ten goede komt aan de ouders. Dan is een verdere democratisering van de kinderopvang in de trappen 0 en 1 gerealiseerd. Ze kan niet akkoord gaan met de stelling dat dit alleen de begoede ouders ten goede komt. De vrije prijzen op de trappen 0 en 1 variëren tussen 25 en 60 euro per dag. Het zijn niet alleen begoede ouders die hun kinderen naar een dergelijke opvang sturen. Op de trappen 2 en 3 zijn de mogelijkheden soms beperkt. Kinderen die recht hebben op een inkomenstarief moeten soms naar de trappen 0 en 1. Dan kunnen de facturen voor kinderopvang soms zwaar wegen voor die gezinnen, zeker als ze verschillende kinderen hebben in de kinderopvang. Het gaat daarom nog niet over gezinnen die dicht tegen de armoedegrens zitten. De kinderopvangtoeslag is een stap om de leefbaarheid van de zelfstandige kinderopvang te verbeteren en om democratisering te realiseren.

Hoe de kloof met trap 2 volledig kan worden dichtgereden kan *Caroline Deiteren* niet zeggen. In een ideaal scenario kunnen alle initiatiefnemers die dat wensen inkomensgerelateerd werken. De nodige middelen zijn echter niet zomaar voorhanden. Daarom moet het beleid inzetten op het leefbaar houden van de trappen 0 en 1. Dat moet gebeuren in kleine stapjes. In een eerste stap moet men de basissubsidie, die beloofd was voor trap 1, uitbreiden tot alle nieuwe initiatieven. Het systeem van gesloten enveloppes maakt ondernemerschap in die sector moeilijk.

Op dit moment wordt onderzocht hoe men de toeslag kan toekennen op basis van de bezetting. De vraag is hoe men het heel nauwkeurig kan doen zonder hoge administratieve kosten. Op dit moment heeft Caroline Deiteren nog geen voorstellen gehoord die realiseerbaar zijn in de sector. Ze heeft wel zeer verregaande voorstellen gehoord, tot en met tellingen op basis van vingerafdrukken. Zij pleit voor een eenvoudig systeem dat de waarheid benadert en dat gemakkelijk hanteerbaar is.

Ze weet dat er op korte termijn een beslissing moet worden genomen over de verdeling van de reserves. Ze kan niet zeggen wat de gevolgen zullen zijn als een beslissing uitblijft.

Kiezen voor welvaartsvaste kinderbijslagen kan op verschillende manieren. Men hoeft niet noodzakelijk een automatisch mechanisme in te schrijven in de wetgeving. Op het federale niveau bestaat er een automatisch mechanisme voor de berekening van de enveloppe. Dat gebeurt echter op basis van een aantal theoretische parameters die niet meer overeenkomen met de economische realiteit. Een automatisch mechanisme kan men niet gemakkelijk in lijn brengen met de realiteit. Men kan ook werken met een ad-hocstelsel. Als men na een bepaalde periode vaststelt dat er een welvaarts kloof is gegroeid, dan kan men die dichtrijden. Welvaartsvastheid hoeft ook niet te betekenen dat men alle uitkeringen in het stelsel automatisch verhoogt. Op het federale niveau maakt men altijd de keuze om bepaalde uitkeringen wel en andere niet de welvaartsvastheid te gunnen. Op die manier kan men in de toekomst ook meer aan armoedebestrijding doen.

Stijn Gryp denkt dat het budget van de kinderopvangtoeslag best rechtstreeks in de kinderopvang geïnvesteerd wordt. Decenniumdoelen 2017 staat sceptisch tegenover een systeem waarbij de volledige kinderopvang wordt georganiseerd met een rugzakstelsel. Dat is ook de houding van veel experts. Nederland heeft evenmin goede ervaringen met dat systeem. Het systeem van de dienstencheques in de kinderopvang was geen succes. Het sociale effect van de 3,17 euro zal zeer gering zijn. De trappen 0 en 1 hanteren immers prijzen van 30 euro en meer. Een toeslag van 3,17 euro is dan niet significant zelfs als er geen prijsstijging zou optreden. Gezinnen met minder financiële mogelijkheden zullen er eerder voor kiezen om niet te gaan werken dan in te stappen in een dure vorm van kinderopvang.

Decenniumdoelen 2017 stelt voor om het bedrag van de participatietoeslag voor kleuters te investeren in een selectieve participatietoeslag. Ook de SERV staat achter dat voorstel. De selectiviteit is dan gekoppeld aan het inkomen, een gezinskenmerk. De selectiviteit koppelen aan de leeftijd van het kind, vermindert het effect op de armoedebestrijding. De kinderopvangpremie en de kleuterparticipatie zijn samen goed voor 35 miljoen euro. Decenniumdoelen 2017 pleit voor een selectievere inzet van dit geld. Dat bedrag is echter slechts een tiende van de 330 miljoen euro van de sociale toeslagen. Door het grote basisbedrag is het effect op de kinderarmoede minder groot.

De kosten voor een baby liggen relatief hoog. Vervolgens is er een daling, waarna de kosten weer in stijgende lijn gaan. Dat heeft vooral te maken met de kosten van hogere studies. Ook het aantal kinderen in het gezin speelt een rol. Grotere gezinnen hebben een groter huis en een grotere auto nodig. Vroeger werd dat opgevangen door het rangstelsel. Het eerste kind is wel duurder dan het tweede kind omdat sommige aankopen ook voor de volgende kinderen nuttig blijven. Daarom heeft Decenniumdoelen 2017 gewaarschuwd voor de afschaffing van het rangstelsel zonder de grote gezinnen daarvoor te compenseren. Het blijkt dat de grote gezinnen geen baat hebben bij deze hervorming. De armoede daalt er niet. Decenniumdoelen 2017 heeft inderdaad voorgesteld om de sociale

toeslagen te verdubbelen. In het nieuwe systeem zijn de sociale toeslagen meer dan verdubbeld. De groep die er baat bij heeft, is echter ook veel groter geworden en bovendien zijn de rangtoelagen afgeschaft. Daarom staat Decenniumdoelen 2017 achter het voorstel van de Gezinsbond om het geld van de niet-indexering opnieuw te investeren in een grotere selectiviteit van het systeem.

Jos Geysels gaat in op de vragen over de scenario's. Toen duidelijk werd dat de kinderbijslagen een Vlaamse bevoegdheid zouden worden, heeft Decenniumdoelen 2017 samen met universiteiten een scenario uitgewerkt waarbij de kinderbijslag maximaal zou worden ingezet voor een halvering van de kinderarmoede. Over die doelstelling is er politieke en maatschappelijke consensus. Dan zijn er twee mogelijkheden. Ofwel onderzoekt men hoeveel middelen men moet inzetten om een significante daling van de kinderarmoede te realiseren via de hefboom van de kinderbijslag. Ofwel probeert men in de kinderbijslag bepaalde vormen van selectiviteit toe te passen. Het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck heeft in 2013 een studie uitgebracht die aantoont dat bepaalde vormen van verhoogde selectiviteit op korte termijn kunnen leiden tot een significante daling van de kinderarmoede. Dat heeft natuurlijk een weerslag op het basisbedrag. Dat moet men ook berekenen om perverse effecten bij een deel van de middenklasse te voorkomen. Decenniumdoelen 2017 heeft nooit de bedoeling gehad om de terechte financiële opwaardering van de mensen aan de onderkant van de samenleving te koppelen aan een structurele verarming van de middenklasse. Of het zou moeten gaan over de bovenste laag van de middenklasse. Hij begrijpt niet waarom de verschillende mogelijke scenario's in dit dossier niet zijn voorgelegd aan het Vlaams Parlement. Dat zou een duidelijkere politieke keuze mogelijk maken. Eigenlijk kan men dat nog altijd doen. Eventueel kan men kiezen voor een scenario dat een beter effect heeft op de armoedebestrijding zonder grote delen van de middenklasse te benadelen.

Er zijn zeker nog andere hefbomen om de kinderarmoede aan te pakken. Binnen de bestaande budgetten kan men denken aan een heroriëntatie van de woonbonus. Daar is meer dan 1 miljard euro mee gemoeid. Er is al een kleine verschuiving gebeurd van koop naar huur. De verhoging van de sociale minima tot de armoedegrens, een cruciaal element in de armoedebestrijding, is een federale bevoegdheid. Dat is ook opgenomen in het federale regeerakkoord. Een andere mogelijkheid is een volledige verdeling van de welvaartsenveloppe. In de vorige regeerperiode was dat 50 percent, thans 75 percent. Voor Vlaanderen gaat het over alle dossiers die te maken hebben met de beleidsdomeinen Wonen en Energie. Een belangrijk voorstel is het uitbreiden van de armoedetoets tot alle belangrijke beslissingen van regeringen en parlementen. Men mag dit niet beperken tot begrotingsaspecten. Voor de hervorming van de kinderbijslag is deze oefening wel gemaakt. Ze zal ook gemaakt worden voor de uitvoeringsbesluiten bij het decreet. Dat is belangrijk.

Het is inderdaad mogelijk om de kinderbijslagen welvaartsvast te maken. Dat betekent dat de kinderbijslagen de evolutie van de welvaart volgen in bbp-termen. Dat is een techniek. Een indexering volgt de evolutie van de prijzen. Dat is een politieke discussie.

Jos Verrelst antwoordt dat hij de gesprekken in het ad-hoccomité nauwgezet volgt. De start van het systeem op 1 januari 2019 kan vertraging oplopen als er in Brussel nog geen beslissing is genomen. Men moet onderzoeken welke beslissingen er moeten worden genomen om niet afhankelijk te zijn van de evoluties in andere regio's. Een belangrijk element is de toegang tot de informatie van de dossiers in andere regio's. Die informatie is nodig om cumulbetalingen te voorkomen. Ook interne factoren kunnen voor vertraging

zorgen. Bepaalde elementen worden immers nog altijd in vraag gesteld. IT kan pas aan de slag als de beslissing in een finale fase komt.

Voor de rechten vanaf 2019 zullen alle uitbetalingsactoren de applicatie van het Groeipakket gebruiken. Tijdens een overbruggingsperiode van vijf jaar zullen de bestaande applicaties blijven werken voor het beheren van de rechten die betrekking hebben op de periode voorafgaand aan 2019. De ervaring leert dat het aantal interventies in de dossiers snel afneemt over een periode van drie tot zes maanden. De verjaringstermijnen bedragen echter vijf jaar. Daarom moet de mogelijkheid bestaan om de rechten van voor 2019 te herberekenen met vijf jaar terugwerkende kracht. Dat kan leiden tot regularisaties.

Door de nieuwe context is er behoefte aan bijkomende informatie, bijvoorbeeld over het schoolgaan van kinderen. Die informatie bestaat al in elektronische vorm op het MAGDA-platform van het Agentschap Informatie Vlaanderen. Die informatie wordt opengesteld voor het Groeipakket. Sommige informatiesets bestaan al op het federale niveau, maar niet in het Vlaamse MAGDA-platform. Soms bestaan ze alleen in een variant. Het MAGDA-platform biedt een antwoord op een bepaalde vraag. Sommige automatisen op het federale niveau zijn gericht op het pushen van informatie. Een pushbericht kan bijvoorbeeld informeren over een wijziging in het RIZIV omtrent de ziekte van een bepaalde persoon. Zonder die pushberichten moeten bij iedere persoon de gegevens individueel opgevraagd worden. De kinderbijslag heeft betrekking op 1,6 miljoen kinderen met hun entourage. Het is onbegonnen werk om de relevante berichten individueel op te vragen voor een groep van die omvang. Daarom wil men ook op het Vlaamse niveau pushberichten mogelijk maken. Op dit ogenblik worden er ook berichten uitgewisseld met Febelfin, bijvoorbeeld om de titularis en de cotitularis van een rekening te onderzoeken.

Een aaneenschakeling van IT-partijen dient in dit systeem een rol te spelen. Die partijen bevinden zich op het federale of het Vlaamse niveau. Iedere nieuwe gegevensstroom en iedere verandering binnen een gegevensstroom moet van alle niveaus machtigingen krijgen voor het uitwisselen van informatie. Dat is een tijdrovend proces. De machtigingen voor de Kruispuntbank Sociale Zekerheid en voor het Rijksregister liggen op het federale niveau. Daarna moet de Vlaamse dienstintegrator de nodige machtigingen geven. Dat leidt tot een belangrijke extra workload voor het Agentschap Informatie Vlaanderen. Goede afstemming is belangrijk. Het Groeipakket zit immers aan het einde van de keten. De berichten komen via KRING en het Agentschap Informatie Vlaanderen uit de authentieke bron. Om tijdverlies te voorkomen, focust IT op de zaken die zeker zijn. Wat thans nog onzeker is, wordt later ingepland.

Automatische rechtentoekenning is sterk afhankelijk van de beschikbare informatiestromen. Vooreerst is het de bedoeling om de gemiste kinderen te detecteren. Dat zijn kinderen die in Vlaanderen wonen, deelnemen aan bepaalde activiteiten zoals kinderopvang en niet gekend zijn in het Groeipakket. Met deze gezinnen wordt contact opgenomen om hen te wijzen op hun rechten op het Groeipakket. Voor de gemiste rechten wordt er een gelijksoortig vangnet gecreëerd. Welk percentage van de rechten automatisch kan worden toegekend, kan de spreker nog niet zeggen. Op dit ogenblik zijn er nog enkele onbekenden, onder meer het inkomen van de gezinnen. Deze informatie kan men opvragen bij de FOD Financiën. Daar bestaat echter een vertraging van twee jaar. Daarom is er nood aan gegevensstromen die een zicht bieden op een meer geactualiseerd inkomen. Daarvoor kan men zich baseren op andere signalen zoals bepaalde vergoedingen. Het is nog onduidelijk in welk percentage van de gevallen dat een oplossing kan bieden.

Elke Van den Brandt beseft dat een deel van haar vragen van politieke aard is, maar dat vindt ze zinvol. Ze merkt ook op dat de hoorzittingen laat komen in dit proces. De ontwerpen van decreet zijn immers al in opmaak. Eventuele bijsturingen zullen dus niet alleen leiden tot praktische problemen, ze zullen ook politiek heel moeilijk liggen. Als politica zal ze tot aan de stemming blijven ijveren voor een socialer kinderbijslagsysteem. Men kan al veel doen door de toeslagen anders in te zetten. Dat moet ook voor de IT-mensen haalbaar zijn.

IX. Toelichtingen door Toon Vanheukelom, KU Leuven

Toon Vanheukelom, KU Leuven, licht de resultaten toe van de studie in het kader van de armoedetoets. Het gaat niet om de armoedetoets an sich, want dat is een breder proces waarbij ook andere stakeholders betrokken zijn. Deze studie heeft de hervorming doorgerekend aan de hand van het microsimulatiemodel EUROMOD. In zijn uiteenzetting zal hij de gehanteerde indicatoren toelichten, dieper ingaan op de weging van de gezinnen in het sample, waardoor de resultaten van deze studie licht kunnen afwijken van die van andere studies zoals die van het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, en kort ingaan op de resultaten.

1. Armoede-indicatoren

De armoedegrens wordt vastgelegd op 60 percent van het mediaan beschikbare inkomen, nadat de inkomens gecorrigeerd zijn voor gezinsgrootte. Omwille van de interne consistentie is de armoedegrens voor de onderzoekspopulatie vastgelegd op basis van een nulmeting. Het gaat niet om de armoedegrens van de officiële statistieken. Voor een alleenstaande gaat het om een maandelijks inkomen van 1120 euro. Voor een groter gezin wordt het inkomen gecorrigeerd op basis van de equivalentieschaal. Het armoederisico meet het aandeel van de gezinnen onder de armoedegrens. De armoedekloof is de afstand van het inkomen van een gezin tot de armoedegrens. Deze twee indicatoren kijken alleen naar de gezinnen onder de armoedegrens. Ze zijn complementair: de ene meet de breedte van de armoede en de andere de diepte ervan.

2. Microsimulatie

Deze analyse vertrekt, net als de studie van het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, van het microsimulatiemodel EUROMOD. Er is gebruikgemaakt van de SILC 2012-data (Statistics on Income and Living Conditions), die gebaseerd zijn op de inkomens van 2011. Deze cijfers worden aangepast om tot de inkomens van 2016 te komen. Daarop worden vervolgens de belastingen en de kinderbijlagen van 2016 toegepast. Zo bereikt men een inkomensverdeling waarbij het beschikbare inkomen van elk gezin in de populatie bekend is. Dat is de nulmeting.

Er worden ook twee andere scenario's gesimuleerd: gezinnen met kinderen geboren voor 1 januari 2019 en de gezinnen met uitsluitend kinderen geboren na 1 januari 2019. De studie gaat niet in op de effecten voor transitiegezinnen. Voor elk van de drie scenario's wordt het armoederisico en de armoedekloof berekend. Die cijfers worden dan met elkaar vergeleken.

3. Weging van de SILC-gegevens

De studie baseert zich op de SILC-gegevens, en werkt niet met administratieve data. De onderzoekers hebben geprobeerd om de verdeling van de gezinnen zodanig aan te passen dat ze wel overeenkomt met de meest recente administratieve data. Er is discussie over de vraag of de administratieve data de werkelijk-

heid vertegenwoordigen. De administratieve data vertegenwoordigen in elk geval de administratieve werkelijkheid. Ook voor de niet-aangepaste SILC-cijfers zijn de resultaten berekend. Die cijfers zijn opgenomen in het rapport.

Er zijn twee aanpassingen gebeurd aan de SILC-gegevens, een op basis van de KSZ-data en een op basis van de FAMIFED-gegevens. In globo blijven de resultaten consistent voor elk van de scenario's.

4. Resultaten

De studie hanteert als uitgangspunt dat een van beide indexsprongen deel uitmaakt van de hervorming. Als men ervan uitgaat dat de eerste indexsprong ook bij de hervorming hoort, dan wordt het armoedereducerend effect iets kleiner. De algemene lessen die men daaruit kan trekken blijven wel dezelfde. Ook die cijfers zijn opgenomen in het rapport. Men kan dus discussiëren over de vraag welke nulmeting men precies moet hanteren. De spreker gaat verder met de nulmeting die hij ook in het rapport gebruikt heeft.

Uit de nulmeting blijkt dat 8,6 percent van de bestaande gezinnen met kinderen onder de armoedegrens zit. Door de hervorming zal dat cijfer verminderen met 0,5 procentpunt. Voor de nieuwe gezinnen zal er een daling zijn van 1,3 procentpunt in vergelijking met het bestaande beleid. Als men dat bekijkt op het individuele niveau – alleen voor de minderjarigen door de vergelijkbaarheid met andere rapporten – dan is de daling kleiner voor de bestaande gezinnen en groter voor de nieuwe gezinnen. Over de hele lijn is er een lichte daling. De grootste daling doet zich voor bij de gezinnen met één kind. Ook bij de gezinnen met twee kinderen is er een daling. Voor de gezinnen met drie of vier kinderen heeft de hervorming geen effect. Voor de gezinnen met vier kinderen worden de betrouwbaarheidsintervallen ook heel groot.

Er wordt vaak gekeken naar gemiddelden. Achter die gemiddelden zitten echter veel kleine verschuivingen. Dat heeft hij willen weergeven in een grafiek. Op de horizontale as staan de inkomsten die gecorrigeerd zijn op basis van de equivalentieschaal. Op basis daarvan kan men een armoedelijc trekken voor alle gezinnen. Dat is die rode lijn die ligt op 1120 euro per maand. Alle gezinnen links van die lijn worden beschouwd als arm. Op de verticale as ziet men de winst en het verlies. De bollen stellen een gezin van de sample voor. Binnen de niet-arme bevolking liggen alle bollen 2 percent onder de lijn. Dat heeft te maken met de indexsprong. De omzetting van die 2 percent in euro is afhankelijk van het aantal kinderen en van de huidige situatie van het gezin. De arme tweeloudergezinnen gaan erop vooruit. Dat heeft te maken met de sociale toeslagen en met de participatietoelage. Voor de bestaande eenoudergezinnen zijn de effecten over het algemeen kleiner. Dat kan ook te maken hebben met het feit dat eenoudergezinnen over het algemeen ook kleinere gezinnen zijn. Er zijn weinig eenoudergezinnen met vier kinderen. Voor de nieuwe gezinnen liggen de effecten veel verder uiteen omdat de rangtoeslagen worden afgeschaft. De meeste gezinnen onder de armoedegrens gaan erop vooruit, maar sommige gezinnen verliezen.

In de groep van de bestaande gezinnen gaan de gezinnen met één kind er over het algemeen op vooruit, zowel onder als boven de armoedegrens. Voor de gezinnen met vier kinderen wordt de sample klein. Onder de armoedegrens gaat het om slechts zeven gezinnen met vier kinderen. Al die gezinnen gaan erop vooruit. De betrouwbaarheidsintervallen worden echter heel groot omdat de sample zo klein is. Van de nieuwe gezinnen zouden vrijwel alle gezinnen met één kind erop vooruitgaan. Voor de gezinnen met twee kinderen zal het afhangen van de leeftijd van de kinderen. De oudere kinderen behoren tot de verliezers door het verdwijnen van de leeftijdstoelage. De jongere kinderen behoren tot de winnaars. De meeste arme gezinnen gaan erop vooruit door de hervorming, maar

een aantal van deze gezinnen dreigt erop achteruit te gaan. Voor de gezinnen met drie kinderen zorgen de verhoogde sociale toeslagen voor een vooruitgang bij de gezinnen met een equivalent beschikbaar inkomen van 1500 euro. In de hogere inkomensgroepen gaan de grotere gezinnen erop achteruit. De gezinnen met vier kinderen gaan erop vooruit als ze onder de armoedegrens zitten. De andere gezinnen met vier kinderen zouden ongeveer 100 euro verliezen.

5. Limieten van de studie

De studie veronderstelt een volledige take-up. Dat betekent dat alle jonge kinderen effectief naar school gaan en recht hebben op de participatietoeslag. Hij weet niet of dat een realistische inschatting is. Bovendien gaat de simulatie niet in op de situatie van de overgangsgezinnen. Dat zijn gezinnen met een of meerdere kinderen die voor 1 januari 2019 geboren zijn en een of meerdere kinderen die na die datum geboren zijn. Hij heeft daarover een aantal simulaties gedaan buiten het kader van dit onderzoek. Ook binnen deze groep zijn er verliezers. Die gegevens zijn niet opgenomen in de studie. Het onderzoek is gebaseerd op de huidige bevolking en heeft geen rekening gehouden met bevolkingsprojecties. Ten slotte werden mogelijke werkincentives en gedragseffecten niet in rekening gebracht.

De inkomensgrens voor de sociale toeslagen is een harde grens. Voor grote gezinnen zijn er twee grenzen. Sommige gezinnen dreigen na een kleine loonsopslag netto minder over te houden. Het alternatief is een ingewikkelder systeem met een afnemende bonus naargelang het inkomen. Dat kan echter leiden tot administratieve complicaties.

X. Uiteenzetting door Bea Cantillon, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, UAntwerpen

Bea Cantillon stelt vast dat de heer Vanheukelom de resultaten voorgesteld heeft van een degelijke statistische studie. Zij zal een breder verhaal brengen: 'De nieuwe ongelijkheidsgolf en het belang van de kinderbijslag'.

1. De nieuwe ongelijkheidsgolf

Deze hervorming zet het Vlaamse kinderbijslagsysteem voor de komende decennia in een bepaalde plooi, net zoals eerdere generaties dat gedaan hebben in 1930. Daarom is het belangrijk om te kijken wie op korte termijn de winnaars en de verliezers zijn, en om na te denken over de vraag hoe men dat moet aanpassen, gegeven de te verwachten toekomstige evoluties. Wat is de context en hoe zal die veranderen? In de Angelsaksische landen verloopt de evolutie volgens een U-curve. In de naoorlogse periode is de ongelijkheid sterk afgenomen, maar vanaf de tweede helft van de jaren 1980 begint ze opnieuw toe te nemen. In de academische wereld is er over die evolutie een brede consensus aan het groeien door het werk van Thomas Piketty, Branko Milanovic en vele anderen.

2. (Nog) niet bij ons?

Het model van de U-curve lijkt echter niet van toepassing te zijn op België. Hier kan de evolutie weergegeven worden door een vlakke lijn. Dat betekent in elk geval dat België in de voorbije decennia geen vooruitgang heeft geboekt in de strijd tegen de armoede, en dat de ongelijkheden niet kleiner geworden zijn. Onder de oppervlakte van de vlakke lijn zijn er bovendien wel degelijk polariserende mechanismen aan het werk. Bea Cantillon verwacht dat de

ongelijkheden de komende decennia steeds groter zullen worden. Dat moet het uitgangspunt zijn bij het reflecteren over de toekomst.

3. En toch is er iets aan de hand

De voorbije decennia vormden nochtans een window of opportunity dat zich in de toekomst niet meer zal voordoen. De inkomens waren hoog en ze zijn verder blijven stijgen, het arbeidsvolume is significant toegenomen en de sociale uitgaven zijn hoog gebleven. Aan diegenen die zeggen dat de taart groter moet worden eer men ze kan herverdelen, zegt ze dat de taart groot is. Aan diegenen die zeggen dat werk de beste remedie is tegen armoede en ongelijkheid, kan ze zeggen dat er meer werk is. Aan diegenen ter linkerkant die zeggen dat er geen vooruitgang wordt geboekt door het neoliberale beleid, kan ze antwoorden dat er van het neoliberale beleid niet veel te merken is. De sociale uitgaven zijn hoog gebleven, ze zijn zelfs gestegen.

Wie de kinderbijslag in de plooi legt voor de komende vijftig jaar, moet kijken naar de evoluties van de voorbije vijftig jaar. De grafiek over de inkomensgroei toont aan dat de reële inkomens de voorbije decennia bijna voortdurend gestegen zijn. Er zijn slechts enkele jaren geweest waarin de taart niet groter is geworden. Uit de grafiek over de groei van het arbeidsvolume blijkt dat het aantal mensen dat aan het werk is, spectaculair beginnen te stijgen is vanaf de tweede helft van de jaren 1990. Dat cijfer is nog nooit zo hoog geweest als nu. Ook het arbeidsvolume, het aantal gewerkte uren, is vanaf de tweede helft van de jaren 1980 sterk toegenomen. Dat is het gevolg van het activerende beleid.

De evolutie van de sociale uitgaven illustreert Bea Cantillon aan de hand van de RVA-uitgaven. In de jaren 1970 was er een sterke stijging ten gevolge van de economische crisis. In het begin van de jaren 1980 was er een belangrijke daling van de uitgaven. Sedertdien blijven de uitgaven op ongeveer 3 procent. Daarin kan ze geen liberaal beleid zien. De uitgaven zijn hoog gebleven ondanks de stijging van het arbeidsvolume. De evolutie van de kinderarmoede wordt weergegeven als een vlakke lijn. Volgens de indicatoren van Kind en Gezin is er een stijging.

De toekomst zal hoe dan ook moeilijker worden. De uitgaven van de RVA zullen onder druk komen te staan door de veroudering en door de stijging van de uitgaven in de gezondheidszorg. Op het arbeidsvolume zit niet veel rek meer. Bovendien zal de bevolking op actieve leeftijd krimpen. Veel mensen denken dat de taart niet meer zal blijven groeien zoals in het verleden.

4. Wat is er gaande?

Hoe komt het dan dat de armoede niet gedaald is? Er zijn drie belangrijke factoren. Ten eerste was de tewerkstellingsgroei in het verleden zeer ongelijk en het ziet ernaar uit dat het in de toekomst niet anders zal zijn. Ten tweede zijn de jobs in toenemende mate ongelijk verdeeld over de bevolking. En ten derde is er een structurele druk op de lonen, en in het bijzonder op de lage lonen en bijgevolg ook op de sociale uitkeringen die daarvan zijn afgeleid.

De tewerkstellingsgraad bij laaggeschoolden bedroeg in 2014 ongeveer 40 procent, net als in 1990. De tewerkstellingsgraad bij hooggeschoolden bedroeg zowel in 2014 als in 1990 ongeveer 80 procent. Ondanks de sterke stijging van het arbeidsvolume in deze periode, is de structurele ondertewerking van laaggeschoolden blijven bestaan. De tewerkstellingsgroei is het gevolg van het feit dat de bevolking gemiddeld hoger opgeleid is. Alles wijst erop dat deze trend zich zal verderzetten, onder meer door de technologische ontwikkelingen.

Die ongelijke tewerkstellingsgroei vertaalt zich in een zeer ongelijke verdeling van de jobs over de huishoudens. Het aantal gezinnen waar niemand aan het werk is, vertegenwoordigt ongeveer 10 percent van de bevolking. De groep van de werkrijke gezinnen waar het volledige arbeidspotentieel wordt ingezet is de voorbije veertig jaar sterk toegenomen. De jobs zijn vooral gegaan naar de gezinnen waar er al iemand aan het werk was. De gezinnen waar niemand aan het werk is, zijn laaggeschoolden en vaak mensen met een migratieachtergrond. Die groep is nog altijd goed voor 10 percent. Er is een polarisering in de samenleving, met een groeiend aantal mensen die harder en harder zijn beginnen te werken, en een groep van gezinnen die aan de bodem zijn blijven plakken. Dat is het tweede mechanisme dat kan verklaren waarom de werkgelegenheidsgroei zich niet vertaald heeft in minder armoede en ongelijkheid.

Daar bovenop komt de neerwaartse druk op de lonen, zeker op de lage lonen. Sinds het begin van de jaren 1970 is er een ont koppeling tussen de productiviteit en de gemiddelde lonen: de gemiddelde lonen stijgen minder snel dan de productiviteit. Sedert het begin van de jaren 1980 is er bovendien een ont koppeling tussen het minimumloon en het gemiddelde loon. Mensen met een laag loon blijven achterop bij de stijging van de algemene levensstandaard.

Als de lonen achterop blijven, dan blijven de vervangingsinkomens, die afgeleid zijn van de lonen, ook achterop. Dezelfde opmerking geldt voor de evolutie van het leefloon. Iedereen is het erover eens dat de minimumwerkloosheidsuitkeringen ontoereikend zijn. De onmogelijkheid om het leefloon op te trekken houdt daarmee verband. De grote drijvende krachten achter deze evolutie zijn technologie, globalisering, migratie, gezinsdestabilisering en het beleid dat daarop geënt is. Deze drijvende krachten zullen blijven bestaan. Dat is het beeld van de komende decennia. De gezinsdestabilisering zal minder snel verlopen dan in het verleden, maar ze doet zich voornamelijk voor bij de zwakste groepen.

In de olifantcurve van Milanovic over de wereldwijde ongelijkheid wordt de wereldbevolking opgedeeld volgens inkomen. Links staan de arme mensen in de wereld, rechts staan de heel rijke mensen, overal ter wereld. Uit de grafiek blijkt dat de arme mensen in de wereld tussen 1988 en 2008 geen enkele vooruitgang hebben geboekt. Dat zijn de mensen die in bootjes naar Europa proberen te komen. De middenklasse in landen zoals China en India heeft een sterke inkomensgroei gekend. Aan het uiteinde staat de middenklasse in het rijke Westen die erop achteruit is gegaan, vooral in de Verenigde Staten. In Europa staat niet zozeer de middenklasse onder druk, als wel de onderklasse. Dat heeft te maken met dezelfde mechanismen. De inkomens van de globale elite zijn in die periode sterk gestegen. Die stijging was het grootst bij de rijksten van de rijksten. Deze evolutie zal zich de komende jaren verderzetten. Wie nadenkt over een kinderbijslagsysteem voor de komende vijftig jaar, moet deze evolutie voor ogen houden.

5. Het belang van kinderbijslag

De kinderbijslag is een belangrijk instrument en in de toekomst zal het nog belangrijker worden. Dat heeft in de eerste plaats te maken met het feit dat de sociale overheidsuitgaven een plafond bereikt hebben. Ze staan sowieso onder druk door de veroudering van de bevolking en de stijgende uitgaven voor gezondheidszorg. Het zal erop aankomen om het beschikbare geld efficiënter in te zetten.

Er zullen meer middelen nodig zijn om de groep aan de onderkant van de samenleving mee te trekken. Er zijn allerhande instrumenten bedacht om dat aan te pakken, onder meer de dienstencheques. De druk op de onderkant van de samenleving veronderstelt de inzet van slimme instrumenten om de neerwaartse

druk tegen te gaan. De kinderbijslag is een belangrijk instrument om dat te doen. Dit instrument werkt selectief in op de gezinnen met kinderen. Als de ongelijkheid in de samenleving toeneemt, dan moet men er op zijn minst voor zorgen dat de volgende generatie klaarstaat om de verouderingskosten op te vangen en om productiever te zijn. De U-curve illustreert niet toevallig de situatie van de Angelsaksische landen die geen systeem van universele kinderbijslag hebben. De architectuur van de welvaartstaten speelt een belangrijke rol. Het is nodig om de kinderbijslag te moderniseren. Het bestaande systeem dateert uit de jaren 1930. Daarvoor betaalt men echter een prijs. Door het afschaffen van de rangtoeslagen worden de kinderbijslagen minder herverdelend. Als men dat afschaft, dan moet men dat compenseren voor de groepen aan de onderkant. Dat geldt ook voor het afschaffen van de sociale toeslagen. De strijd tegen de werkloosheidsvallen vergde een aanpassing van het kinderbijslagsysteem. De Vlaamse Regering heeft terecht gekozen voor de omslag van een universeel systeem met rangtoeslagen naar een grotere inkomensselectiviteit. Dat is de grote breuk met het verleden. Ze betwijfelt of men ver genoeg gegaan is in de inkomensselectiviteit, dus met het geven van hogere kinderbijslagen aan gezinnen aan de onderkant van de verdeling.

Een vergelijking van vijf gezinstypes toont dat aan. Het eerste is een alleenstaande moeder met een kind jonger dan twee jaar, het tweede een alleenstaande moeder met een kind jonger dan vier jaar, het derde een alleenstaande moeder met twee kinderen van acht en vijftien jaar, het vierde een koppel met een kind van vier jaar en het vijfde een koppel met twee kinderen, van acht en vijftien jaar. Voor elk gezinstype is berekend welk budget ze minstens nodig hebben om min of meer rond te komen. Dat zijn de referentiebudgetten. Dat is een verfijnder manier om de armoedegrens te bepalen.

Er is berekend over welk percentage van het referentiebudget deze gezinstypes beschikken als ze afhankelijk zijn van het leefloon. De kinderbijslag is daar al bij gerekend. Voor de alleenstaande moeder met een kind jonger dan twee jaar is dat bijvoorbeeld 82 percent en voor het koppel met twee kinderen is dat 61 percent. Gezinnen die moeten leven van een leefloon hebben dus een structureel inkomenstekort. De berekening is overgedaan, rekening houdend met de nieuwe kinderbijslag. Daaruit blijkt dat de situatie verbetert voor gezinnen met jonge kinderen en met weinig kinderen, maar dat ze verslechtert voor de gezinnen met oudere kinderen en met twee kinderen. Deze berekeningen zijn niet gemaakt voor gezinnen met meer kinderen.

6. Armoederisico

Simulaties op basis van EUROMOD 2015 tonen aan dat de situatie verslechtert voor gezinnen vanaf twee kinderen waarvan minstens één ouder is dan vijftien jaar. Het wegvallen van de rang- en leeftijdstoelagen wordt immers slechts gedeeltelijk gecompenseerd door de grotere inkomensselectiviteit. Bij de gezinnen die voltijds werken voor een minimumloon ziet men hetzelfde patroon. Er is een lichte verslechtering van de inkomenspositie voor de alleenstaanden met twee kinderen, onder wie een van vijftien jaar.

7. Besluit

Hier gaat het dus over een beperkt aantal typegezinnen. Het algemene beeld is de berekening in de conceptnota. De situatie met de nieuwe kinderbijslag is gesimuleerd zonder overgangperiode. Het armoederisico blijkt niet statistisch significant te dalen. Het cijfer daalt van 11,2 tot 10,9 percent. Alleen de vermindering van de kinderarmoede bij de eenkindgezinnen is significant. De conclusies zijn gelijklopend met die van de heer Vanheukelom: als er al een impact is, dan is die heel beperkt. Door de inkomensselectiviteit ontstaat er voor

de toekomst wel een instrument om in te grijpen op de ongelijkheidsgolf. Die inkomensselectiviteit kan worden aangescherpt in de toekomst. Ook de andere deelstaten in België kiezen voor een vergelijkbaar systeem. De huidige inkomensselectiviteit is net genoeg om per saldo de gevolgen op te vangen van het afschaffen van de sociale toeslagen en van de rangtoeslagen. Dat volstaat echter niet om bijkomend de sociale minima op te trekken in de richting van de armoedegrens. Het is dus onvoldoende om te reageren op de toenemende ongelijkheidsgolf.

Ze besluit dat de strijd gestreden is omdat het systeem van de kinderbijslag in een nieuwe plooi gelegd is. FAMIFED is aan het leeglopen: het personeel vertrekt. Deze administratie zal steeds minder kunnen functioneren. Op 1 januari 2019 moet Vlaanderen klaarstaan om dat over te nemen. Alle gezinnen in Vlaanderen moeten vanaf 1 januari 2019 krijgen waar ze recht op hebben. Het is ook belangrijk dat er geen dubbele betalingen gebeuren, die aanleiding geven tot terugvorderingen. Eventuele terugvorderingen moeten tot een minimum beperkt worden. Er is dus nog veel werk aan de winkel. De realisatie van deze doelstellingen vergt nog belangrijke beslissingen over de uitvoering en over de modaliteiten. Men moet vooral opletten voor het probleem van de non-take-up. De inkomensselectiviteit moet zoveel mogelijk automatisch gebeuren. Op dit ogenblik is de non-take-up in het systeem van de kinderbijslag bijzonder beperkt. Het gaat om vijf- tot tienduizend kinderen.

XI. Vragen van de leden

Katrien Schryvers betreurt dat er zo weinig commissieleden aanwezig zijn op deze interessante hoorzitting.

Het nieuwe systeem is in een plooi gelegd. De beslissingen zijn genomen. De cijfers van de heer Vanheukelom tonen aan dat het armoederisico wel degelijk daalt. Het typegezin bestaat echter niet. Er zijn veel mogelijke situaties. In individuele gevallen kunnen er afwijkingen zijn op de gemiddelden.

Het Groeipakket is inderdaad heel belangrijk in de strijd tegen armoede. Ook het huidige systeem van de kinderbijslag speelt een belangrijke rol op dat vlak. Kunnen de sprekers dat effect concretiseren?

De simulatie van vijf gezinstypes is gebaseerd op cijfers over gezinnen die een woning huren op de private huurmarkt. Wat zouden de effecten zijn mochten die gezinnen in een sociale huurwoning wonen? Dat kan een verschil maken van enkele honderden euro. Dat is heel wat meer dan het effect van de kinderbijslag. De kinderbijslag is een belangrijke hefboom, maar niet de enige.

De belangrijkste verandering in het nieuwe systeem is de keuze voor inkomensselectiviteit. Dat biedt mogelijkheden voor de toekomst. In de studie van de heer Vanheukelom worden geen simulaties gemaakt voor de gezinnen in de overgangperiode. Toch heeft hij de indruk dat sommige van die gezinnen erop zullen achteruitgaan. Er zijn echter overgangsmaatregelen voor die gezinnen. De leeftijdstoelage voor kinderen geboren voor 1 januari 2019 blijft behouden. De sociale toeslagen worden berekend op basis van het inkomen en niet meer volgens het statuut. Is daarmee rekening gehouden?

De huidige kinderbijslag kent inderdaad een hoge take-up. In dat verband verwijst ze naar het probleem van de tijdelijke schorsing van de kinderbijslag, bijvoorbeeld na een faillissement als een zelfstandige geen bijdragen heeft betaald. Op een dergelijk moment zijn gezinnen nochtans extra kwetsbaar. Achteraf kan er wel een gewaarborgde kinderbijslag worden toegekend. In de

toekomst wordt de kinderbijslag een recht van het kind, dat losstaat van het sociaal statuut en van het betalen van bijdragen. Dat vindt ze een vooruitgang.

Er is nog veel werk aan de winkel om tegen 1 januari 2019 een naadloze overgang mogelijk te maken. De gezinnen rekenen op de kinderbijslag. Ze zien dat als een deel van hun inkomen. Vertragingen en fouten moeten worden voorkomen.

Elke Sleurs sluit zich aan bij de laatste opmerking van mevrouw Schryvers. Ze bevestigt dat de referentiebudgetten een werkbaar instrument zijn. Ze beseft dat de private huur een van de belangrijkste problematieken is in de strijd tegen de armoede. Ze dringt erop aan dat het Vlaams Parlement de overgang naar het nieuwe systeem van nabij volgt.

Bart Van Malderen brengt in herinnering dat de vertegenwoordigers van Decenniumdoelen 2017 hebben opgemerkt dat in de studie van de heer Vanheukelom met een aantal scenario's geen rekening is gehouden. De studie onderzoekt de gevolgen van het bestaande voorstel, maar heeft het potentieel niet geëxploreerd. Dat had nochtans een andere kijk op de zaak kunnen werpen. Waarom hebben de onderzoekers die keuze gemaakt? Zien ze mogelijkheden om alsnog aan de slag te gaan met de variabele parameters?

Hij merkt op dat men ook een nulmeting-plus had kunnen maken. Men had namelijk kunnen berekenen welk effect er zou zijn geweest als men alle indexeringen had toegepast en als men alle uitkeringen welvaartsvast had gemaakt, zoals diverse federale regeringen beloofd hebben. Dat zou de impact van de hervorming in een ander perspectief kunnen plaatsen.

De studie van de KU Leuven is uitgegaan van de SILC 2012-cijfers. Op zich moet de SILC-enquête een voldoende zicht kunnen bieden op brede langetermijnevoluties inzake armoede. Het staal wordt echter betwist, zeker voor preciaire maatschappelijke groepen. Het jaar 2012 is bovendien niet zo recent. Er zullen heel wat socio-economische evoluties zijn tussen 2012 en het moment dat het nieuwe systeem op kruissnelheid is. De economische crisis van 2008 en 2009 heeft ook een aantal vertraagde effecten die in de toekomst nog zullen doorwerken. Is daarmee rekening gehouden? Hij wil meer uitleg over de herweging tussen SILC en het onderzoek van de heer Vanheukelom.

Het effect van de indexsprong blijkt duidelijk uit de grafiek. Deze besparing, waarvan de opbrengst opnieuw in de kinderbijslag zou worden geïnvesteerd, werkt negatief door. Heel wat gezinnen zullen door de niet-indexering voor de rest van de periode dat ze kinderbijslag ontvangen onder de nullijn zitten. Zonder indexsprong waren de effecten van de hervorming nog kleiner geweest. Bovendien zegt de Gezinsbond dat er door de indexsprongen meer geld uit het systeem verdwenen is dan er in de huidige projecties teruggezet wordt. Blijkt dat ook uit de berekeningen van de onderzoekers?

Hij is tevreden met de nadruk op het grote verschil tussen percenten en percentpunten. De minister en de minister-president durven die twee wel eens door elkaar te halen in toespraken zoals de Septemberverklaring. Als men 3,4 miljard euro inzet, en men heeft op volle snelheid een rendement van 1,3 percentpunt, dan is dat minder dan wat mogelijk was geweest. Bovendien zullen bepaalde gezinnen erop achteruit gaan, ondanks de hervorming. Klopt het dat het effect kleiner is bij de eenoudergezinnen? Binnen die groep komen bepaalde negatieve evoluties nochtans vaak samen. Bij de eenoudergezinnen is de werkloosheid groter dan bij de gemiddelde bevolking. Ook het armoederisico is daar het grootste. Hij hoort zeggen dat de strijd gestreden is. Het Vlaams Parlement staat dus niet meer op de barricade. Wil men dan iets beslissen

waarvan men weet dat het effect kleiner is bij de groep waar het armoederisico het grootst is?

Soms is er discussie over de vraag wie de hulp het hardst nodig heeft. Dat is een asociale vraag omdat ze altijd mensen verdeelt. Dat heeft vooral negatieve effecten op de grote groep mensen die het niet gemakkelijk hebben om rond te komen. Dat is zeker het geval als een subtiele inkomensverhoging negatieve effecten heeft op een ander vlak. Dat zou men met meer zorg moeten bekijken.

De overgangsgezinnen zijn niet meegenomen in de studie. Over hoeveel gezinnen gaat het? Dat is een belangrijke vraag want de overgangperiode zal een hele tijd duren.

Mevrouw Cantillon zegt dat de impact van de hervorming beperkt is. Dat zal wellicht net toelaten om de afschaffing van de rangtoeslagen en van de sociale toeslagen te corrigeren. Hoe zullen die cijfers evolueren in de toekomst?

De grote paradigmashift is volgens mevrouw Cantillon de invoering van inkomensselectiviteit. Wordt dat principe voldoende waargemaakt door deze hervorming? Welke ingrepen achten beide sprekers nodig en haalbaar om binnen het bestaande kader een groter effect te krijgen?

De heer Mortier heeft gezegd dat het hoogtijd wordt om de discussie te voeren over de verdeling van de federale reserves. Is dat mee opgenomen in het splitsingsdossier van FAMIFED? Wat is de stand van zaken?

De non-take-up is in het bestaande systeem heel laag. Na de hervorming moeten de gezinnen zoveel mogelijk automatisch krijgen waar ze recht op hebben. De getuigenis van de FOD Sociale Zekerheid over het verhoogd kindergeld voor personen met een handicap is bijzonder problematisch. Personeelsleden hebben blijkbaar niet de tijd om telefoons te beantwoorden. Daardoor lopen dossiers vertraging op. Het nieuwe systeem moet zeker voldoende efficiënt zijn.

Het nieuwe systeem voor de kinderbijslag zal blijkbaar slechts een beperkt effect hebben op de (kinder)armoede. Misschien zal dat zelfs ingehaald worden door de socio-economische realiteit. Dan moet men durven kijken naar andere beleidsinstrumenten. Huisvesting is bijvoorbeeld een zware onkostenpost in het gezinsbudget. De minister van Wonen kondigt geregeld investeringen aan in sociale woningen. Volstaat dat opdat er in de toekomst meer mensen zouden zijn met lagere woonkosten en een hoger vrij besteedbaar inkomen?

Toon Vanheukelom antwoordt dat de overgangsgezinnen wel degelijk een verlies lijden dat niet gecompenseerd wordt. Hij geeft daarvoor het voorbeeld van een gezin dat een eerste kind krijgt voor 1 januari 2019 en daarna nog twee kinderen. Het eerste kind krijgt een lager bedrag op basis van het oude systeem, en voor de volgende kinderen is er geen rangtoeslag.

In de studie zijn inderdaad geen andere scenario's doorgerekend. Dat was ook niet de opdracht. Hijzelf heeft wel verschillende scenario's doorgerekend. Ook het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck heeft dat gedaan. De resultaten zullen echter in grote lijnen dezelfde zijn. Er is al heel wat onderzoek gebeurd. Dat is heel arbeidsintensief. Hij pleit niet voor dubbel werk.

Op de vraag over de nulmeting-plus antwoordt hij dat de effecten inderdaad kleiner zijn als men de indexsprong van 2014 meeneemt in de hervorming. Het effect van de nulmeting kan worden afgeleid uit het verschil tussen de resultaten van nulmeting 1 en nulmeting 0. Daarbij wordt er alleen rekening gehouden met

de indexsprong van de kinderbijslag en niet met die van de andere sociale uitkeringen. Ook dan kan men in principe simuleren.

Het was de bedoeling om te werken met de SILC-cijfers van 2015, maar dat is niet gelukt omdat de data niet tijdig bezorgd werden. Er is wel gewerkt met de FAMIFED-data van 2016. De SILC-gegevens van 2012 zijn gecorrigeerd op basis van die recente data. In alle simulaties zijn dezelfde patronen zichtbaar. Over de situatie in 2020 of 2030 kan hij niets zeggen. Dat zijn de beperkingen van de gehanteerde methode.

De Gezinsbond vraagt zich af of het budgettaire plaatje klopt. Het model dat hij heeft gehanteerd komt uit op een extra bedrag van 150 miljoen euro. Daarbij wordt echter geen rekening gehouden met de situatie van de overgangsgezinnen. Hij denkt dat een groot deel van die gezinnen erop achteruit zal gaan. Dat heeft een negatief effect op de armoederesultaten voor die groep. Dat leidt ook tot een daling van het budget. Op bevolkingsprojecties is de studie niet ingegaan. Het model is bedoeld om de verdelingseffecten te berekenen. Kind en Gezin heeft projecties gemaakt op basis van administratieve data. Op basis daarvan zeggen ze dat het een budgetneutrale operatie is. Over de verdeling kan Kind en Gezin niets zeggen op basis van die berekeningen.

Het effect is inderdaad kleiner bij de eenoudergezinnen. Zonder de toepassing van de selectieve participatietoelagen is er zelfs helemaal geen effect. De criteria voor de selectieve participatietoelagen werden pas laat bezorgd. Dat verklaart bepaalde verschillen met de studie van het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck. De selectieve participatietoelagen zijn het meest selectieve criterium. De sociale toelagen gaan naar een breder deel van de bevolking. Er is een statistisch significant verschil voor de eenoudergezinnen. Of dat ook economisch significant is, is een andere discussie.

Hoe kan men de impact verhogen in het kader van het huidige voorstel? Er zijn twee mogelijke instrumenten: de selectieve participatietoelag, en aangepaste grenzen en bedragen van de sociale toelag. Als het bedrag van de universele kinderbijslag kleiner wordt, dan kunnen de selectieve bedragen stijgen.

Voor het bepalen van de armoedegrens is ook een ander instrument mogelijk dan 60 percent van het mediane inkomen. De spreker vermoedt echter dat de resultaten in de meeste gevallen dezelfde zouden zijn. De grote gezinnen in de lagere middenklasse verliezen wel in de simulaties.

Aan de studie van de transitiegezinnen is hij voor zichzelf begonnen, buiten zijn tijd als onderzoeker. Hij is daar echter mee gestopt. Dat blijkt heel moeilijk te zijn. Hij hoopt dat andere onderzoekers dat zullen opnemen. Voor sommige gezinnen kan het verschil groot zijn. Als alle gezinnen hun kinderwens uitstellen om in het nieuwe systeem te zitten, dan zijn de simulaties van zijn studie niet meer geldig.

Bea Cantillon erkent dat huren op de private huurmarkt een grote impact heeft op de referentiebudgetten. De Vlaamse Regering heeft zich in haar regeerakkoord voorgenomen om de kinderarmoede te halveren. Binnen een onderstroom die steeds ongelijker wordt, is het niet evident om deze ambitieuze doelstelling te realiseren met een enkel instrument, namelijk de kinderbijslag. Daarvoor moet men een coherent plan hebben waarbij diverse beleidsdomeinen ingeschakeld worden. Huisvesting is uiteraard een belangrijk onderdeel van een dergelijk plan. Het is ook niet wenselijk om de kinderarmoede te halveren met de kinderbijslag alleen. Het blijft belangrijk dat alle gezinnen met kinderen recht hebben op kinderbijslag. Dat principe blijft gehandhaafd in de nieuwe voorstellen.

Het Groeipakket zou verder kunnen gaan. Dat is eenvoudig te realiseren door de basisbedragen te verminderen en de sociale toeslagen te verhogen. De vraag is hoe zwaar men het universalisme en hoe zwaar men het progressieve element laat wegen binnen het systeem.

Een eerste belangrijk element om de take-up te garanderen is de inkomenstoets. Hoe zal dat gebeuren? Welk inkomensbegrip en welk gezinsconcept wil men hanteren? Waar haalt men de informatie over de inkomens? Voor de studietoelagen baseert men zich op cijfers van de fiscus. Die weerspiegelen echter de toestand van twee jaar eerder. Wie ondertussen al twee jaar werkloos is, heeft recht op een sociale toeslag.

Daarnaast is het belangrijk om de rechten te stabiliseren bij verhuisbewegingen van de ene deelstaat naar de andere. Die gegevens worden echter met vertraging opgenomen in het rijksregister. De gemeente waar men vertrekt en de gemeente waar men aankomt, moeten dat allebei doorgeven. Het huidige systeem biedt een oplossing voor een verplaatsing van het ene stelsel naar het andere, bijvoorbeeld van zelfstandige naar werknemer. Dat wordt sinds jaren opgelost door de rechten voor drie maand vast te leggen.

Het samenwerkingsakkoord over de reserves is er nog niet. Het zou wel in een stroomversnelling zitten. Het is belangrijk om op dat vlak vooruitgang te boeken, want dat blokkeert veel andere elementen. Het samenwerkingsakkoord over de aanknopingsfactoren wordt voorgelegd aan de Raad van State. De verschillende gemeenschappen moeten wel bekijken of dat helemaal waterdicht is, precies om te voorkomen dat rechten verloren gaan door verhuisbewegingen of dat er dubbele betalingen gebeuren, waardoor er ook terugvorderingen moeten gebeuren. Eigenlijk moeten er nog veel samenwerkingsakkoorden worden afgesloten.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Katrien SCHRYVERS
Elke VAN DEN BRANDT,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bbp	bruto nationaal product
BuSO	buitengewoon secundair onderwijs
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
EUROMOD	tax-benefit microsimulation model for the European Union
EVA	extern verzelfstandigd agentschap (van de Vlaamse overheid)
FAMIFED	Federaal agentschap voor de kinderbijslag
Febelfin	Belgische federatie van de financiële sectoren
FOD	Federale Overheidsdienst
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IKG	inkomensgerelateerd
IT	informatietechnologie
KRING	Kruispunt Informatiestromen Groeipakket
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
MAGDA	maximale gegevensdeling tussen administraties
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SILC	Statistics on Income and Living Conditions
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
XGPA	extended Groeipakketapplicatie